

Vastuullinen viestintä Saariston rengastiellä toimivissa yrityksissä

Katri Salo

Tekijä(t) Katri Salo	
Koulutusohjelma Matkailun koulutus, restonomi	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Vastuullinen viestintä Saariston rengastiellä toimivissa yrityksissä.	Sivu- ja liitesivumäärä 43
<p>Opinnäytetyö tehtiin osana matkailun koulutusta. Opinnäytetyössä tutkittiin minkälaista vastuullisviestintää Saariston rengastiellä toimivat yritykset tuottavat. Tutkimusta käsiteltiin matkailijan näkökulmasta ja tutkittiin minkälaista tietoa, on mahdollista löytää kotisivujen ja sosiaalisen median kautta. Saariston rengastie sijaitsee Turun saaristossa ja on yksi suosituimmista saaristokohteista.</p> <p>Toimeksiantajana toimi TOURIST-hanke, joka oli tarkoitettu opiskelijoille ja oli osa Euroopan Unionin Erasmus+ ohjelmaa. Hankkeen tarkoitus oli edistää tietoutta kestävästä kehityksestä ja lisätä kestävä projektien määrää ympäri maailmaa.</p> <p>Opinnäytetyössä tutustuttiin Suomen saaristoalueisiin sekä niiden vetovoimatekijöihin. Opinnäytetyön teoria pohjautui kestäväan kehitykseen ja vastuullisuusviestintään. Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä olivat kestävä matkailu, vastuullisuusviestintä sekä kestävä kehitys.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin käyttäen laadullisen tutkimuksen periaatteita. Aineisto kerättiin havainnoimalla tutkittavan alueen yrityksiä kotisivuja sekä sosiaalista mediaa. Havainnointi suoritettiin käyttämällä vastuullisen viestinnän piirteitä. Havainnoinnin avulla saatu aineisto analysoitiin käyttäen sisällönanalyysia.</p> <p>Opinnäytetyöstä kävi ilmi miten vähän alueella toimivat yritykset viestivät kestävästä kehityksestä. Viestinnän määrä vaihteli huomattavasti yritysten välillä. Vastuullisen matkailun kasvaessa matkailutrendiksi, yrityksiä on vastattava asiakkaiden kysyntään kestävästä kehityksestä.</p>	
Asiasanat Saaristomatkailu, kestävä kehitys, vastuullisuusviestintä	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Työn tavoite ja tutkimusongelmat	1
1.2	Työn teoreettinen viitekehys ja työn kulku	2
1.3	Työn toimeksiantaja tai projekti	2
2	Saaristomatkailu.....	3
2.1	Matkailutrendit.....	3
2.2	Turun saaristo ja Saariston rengastie.....	5
2.3	Saariston vetovoimatekijät ja saaristomatkailukohteet Suomessa.....	7
3	Kestävä kehitys.....	11
3.1	Kestävän kehityksen osa-alueet.....	11
3.1.1	Ekologinen kestävyys.....	12
3.1.2	Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys	14
3.1.3	Taloudellinen kestävyys	14
3.2	Kestävä matkailu.....	14
3.3	Pidä saaristo siistinä ry ja kestävän kehityksen toimenpiteet saaristoalueella	16
3.4	Vastuullinen viestintä	17
3.5	Vastuullisuusviestintä kohteessa Suomenlinna	19
4	Tutkimusmenetelmät ja työn empiirisen osan suorittaminen.....	22
4.1	Kvalitatiivinen tutkimus.....	22
4.2	Tutkimusmenetelmänä havainnoiva tutkimus.....	24
4.3	Sisällönanalyysi	27
5	Tutkimuksen tulosten esittelyä	29
5.1	Kestävän kehityksen mainitseminen	29
5.2	Ekologisen kestävyden toimenpiteet	30
5.3	Sosiaalisen kestävyden toimenpiteet.....	32
5.4	Sertifikaatit ja niiden näkyvyys	33
6	Johtopäätökset tulosten pohjalta/analyysi	35
7	Pohdinta.....	37
	Lähteet	39

1 Johdanto

Tutkimus aloitettiin, sillä haluttiin tietää miten yritykset viestivät kestävästä kehityksestä ja vastuullisuudesta ulkoisessa viestinnässään. Aihe on ajankohtainen, sillä kestävä kehitys ja vastuullinen matkailu on yksi kasvavista matkailutrendeistä. Matkailijoiden etsiessä tietoa internetistä, tieto on oltava saatavilla helposti ja se on oltava selkeää. Tulevaisuudessa yhä useampi matkaja saattaa valita kohteen sen ekologisuuden tai muun vastavan vetovoiman kautta.

1.1 Työn tavoite ja tutkimusongelmat

Tutkimuksen aiheena on vastuullisuusviestintä. Tutkimuksessa tutustutaan Saariston rengastiehen alueena ja tutkitaan vastuullisuusviestintää Saariston rengastiellä toimivien yritysten osalta. Aihetta on lähetty tutkimaan kestävän kehityksen kautta. Tutkimuksen näkökulma keskittyy kestävän kehityksen ekologiseen ja sosiaaliskulttuuriseen osa-alueeseen. Tutkimusalue valittiin alueen vetovoimatekijöiden takia. Kestävän matkailun kasvaessa yhä suuremmaksi trendiksi, alueen yritysten paine viestiä vastuullisesta matkailusta kasvaa yhä enemmän.

Tutkimusongelmaksi valittiin millä tavalla kestävä kehitys näkyy Saariston rengastiellä toimivien yritysten ulkoisessa viestinnässä. Tutkimusongelma vastaa kysymyksiin

- Minkälaista tietoa matkailijan on mahdollista löytää yritysten kotisivuilta ja sosiaalisesta mediasta?
- Hyödyntävätkö alueella toimivat yritykset vastuullisen viestinnän periaatteita?
- Minkälaista vastuullisuusviestintää Saariston rengastiellä toimivat yritykset tuottavat?

Alue valittiin, sillä se on yksi suosituimmista saaristokohteista. Alue sijaitsee Turun saaristossa. Alueella sijaitsee tärkeitä kulttuurillisia kohteita sekä se edustaa rannikko- ja saaristolouontoa. Kestävän kehityksen tarkoituksen on säästää alueita, jotta tulevaisuuden sukupolvet voivat nauttia niistä. Herkissä luontokohteissa kestävän kehityksen merkitys korostuu. Matkailumäärien noustessa on huomioitava, miten aluetta voidaan suojella niin, että paikalliset sekä matkailijat voivat nauttia siitä häiritsemättä toisensa oloa.

Aihetta tutkittiin tutustumalla alueella sijaitseviin yrityksiin ja heidän nettisivuihinsa sekä sosiaalisen median kanaviinsa. Aihetta katsottiin matkailijan näkökulmasta: onko kestävästä kehityksestä ja vastuullisesta matkailusta löydettävissä tietoa ja minkälaista. Tutkimus suoritettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin havainnoimalla.

1.2 Työn teoreettinen viitekehys ja työn kulku

Luvussa 2 tutustutaan saaristomatkoilun vetovoimatekijöihin, saaristomatkoilukohteisiin sekä Turun saaristoon ja itse Saariston rengastiehen. Luvussa 3 keskitytään kestävään kehitykseen. Kestävä kehitys toimii tutkimuksen tärkeänä teoriana. Luvussa tutustutaan kestävä kehityksen eri osa-alueisiin. Osa-alueet ovat kytköksissä toisiinsa, jonka takia jokainen kestävä kehityksen osa-alue on yhtä tärkeä. Osa-alueita ovat ekologinen kestävyys, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys ja taloudellinen kestävyys. Luvussa tutustutaan kestävään matkoiluun ja vastuullisuusviestintään.

Luku 4 käsittelee tutkimukseen valittuja tutkimusmenetelmiä ja itse tutkimuksen kulkua. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksen ja aineistonkerääminen suoritettiin havainnointia. Luvussa 5 esitellään tutkimuksen tulokset. Tulokset jakautuvat neljään kategoriaan: ”kestävä kehityksen mainitseminen”, ”ekologiset toimenpiteet”, ”sosiaaliset toimenpiteet” ja ”sertifikaatit”. Luvussa 6 tulokset analysoitiin ja esiteltiin mahdollisia kehitysehdotuksia. Luku 7 on viimeinen luku. Luvussa pohdintaan miten tutkimus sujui ja minkälaisia tunteuksia tutkimuksen teosta ja tuloksista syntyi.

1.3 Työn toimeksiantaja tai projekti

Tutkimus tehtiin osana TOURIST-hanketta. TOURIST-hankkeen katse kiinnittyy Thaimaan ja Vietnamin kasvavaan matkoiluun. TOURIST-hanke keskittyy levittämään tietoa kestävästä matkoilusta. Kestävä matkoilun tuominen esille voi kehittää ja tukea matkoilualueen kasvua kestävästä ja pitkäaikaisesti. Hankkeen tarkoituksena on nostaa kestävä projektien määrää ympäri maailmaa. TOURIST-hanke on tarkoitettu opiskelijoille ja osa on osa Euroopan Unionin Erasmus+ ohjelmaa. (TOURIST 2021.)

2 Saaristomatkailu

Luvussa kaksi tutustutaan saaristomatkailuun. Kappaleessa 2.1 listataan tämän hetken matkailutrendejä. Kappaleessa 2.2 tutustutaan Turun saaristoon ja Saariston rengastiehen matkailualueena. Kappaleessa 2.3 tutkitaan saaristomatkailun vetovoimatekijöitä ja tutustuu muihin suosittuihin saaristoalueisiin Suomessa.

2.1 Matkailutrendit

Matkailu jatkaa kasvuaan. Uusia lähtöalueita ovat Aasian maat, erityisesti Kiina. Tulevaisuuden matkajat tietävät mitä haluavat. He haluavat mukautuvia, yksilöllisiä palveluita ja haluavat rahoilleen vastinetta. Vastinetta halutaan myös ajalle. Pitkien lomien muuttuessa lyhyemmiksi, tarve kokea ja nähdä paljon lyhyessä ajassa korostuu. Voidaan puhua ”snacking” kulttuurista, jossa lyhyen ajan sisällä halutaan kokea mahdollisimman monta merkittävää kokemusta. (Business Finland 2021a.)

Kokemusta haetaan monella eri tapaa. Yhä useammalla on tarve löytää rikkaampia ja syvempiä kokemuksia matkaltaan. Matkailijoilla on usein paine löytää jotain ”uutta”. Itsensä kehittäminen, äärimmäisten elämysten saavuttaminen ja aitojen kokemuksen saavuttaminen on monelle tärkeä osa matkailua. Matkailijat etsivät kokemuksia, joilla on merkitys ja tarkoitus. Luontomatkailun trendeissä tämä näkyy esimerkiksi ”turvallisen vaaran” kokemisena sekä aitojen luontoelämysten saavuttamisella. (Business Finland 2021a.)

Matkailijat etsivät itselleen sopivia kokemuksia. Matkailutrendejä, kuten yleisöosallistumista (commune thinking) ja talkoistamista (crowd-sourcing), johtaa yhteisöllisyys. Yhteisöllisyyden tarkoituksena on luoda esimerkiksi tapahtuma, johon jokainen paikalla oleva osallistuu, esimerkiksi työnteon tai suunnittelun muodossa. Hyvinvointimatkailun kasvu on jatkunut. Lomalta odotetaan usein henkistä ja fyysistä palautumista, vaikka loman pituus olisi lyhyt. Väestön ikääntyessä, matkailijoiden huoli omasta terveydestä on lisääntynyt ja omaan hyvinvointiin panostetaan. Hyvinvointimatkailu kasvattaa osuuttaan myös yritysmatkoilla. (Business Finland 2021a.)

Eettiseen ja vastuulliseen matkailuun liittyviä trendejä ovat esimerkiksi hidas matkailu (slow tourism), lähimatkailu sekä LOHAS (lifestyles of health and sustainability). LOHAS-kuluttajien määrä on noussut huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. LOHAS-kuluttajat ovat tietoisia matkailijoita, joiden arvot perustuvat kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Hidas matkailu perustuu arjen hidastamiseen hektisen elämän kes-

kellä. Hidasta matkailuja suosivat matkailijat matkustavat usein junilla ja suosivat majoituksissaan esimerkiksi maaseutumajoitusta. Kävely, pyöräily sekä paikalliseen elämäntyyliin tutustuminen ovat hitaan matkailijan aktiviteettejä. (Business Finland 2021a.)

Myös kulutus on muuttunut. Lomamatkojen pituus on vaihtunut monen viikon pituisista lomamatkoista muutaman päivän matkoiksi, jonka aikana halutaan kokea ja nähdä mahdollisimman paljon. Elämyksiä ja kokemuksia haetaan lyhyiltäkin matkoilta. Matkailijoiden arvojen muuttuessa kestävämmiksi, se ohjaa myös matkailijoiden kuluttamista.

Kuluttajien käyttäytymistä määräävät ulkoiset ja sisäiset tekijät. Saatavuus, edullisuus ja helppo saatavuus ovat ulkoisia tekijöitä, jotka ohjaavat kuluttajan käyttäytymistä. Sisäisiä tekijöitä ovat esimerkiksi yksilön arvoihin, motiiveihin, tarpeisiin ja mieltymyksiin liittyvät tekijät. (Euroopan ympäristökeskus 2014.)

Kuluttajat usein ostavat heille tuttua tuotetta. Mielijohteet, tunteet ja tottumukset määräävät valintojamme. Maailman muuttuessa globaalimmaksi, kulutus määräytyy myös sen mukaan, mitä muut ympärillä tekevät. Valinta tehdään usein sen perusteella, jos vaihtoehto on houkutteleva ja muut ihmiset ovat onnistuneesti käyttäneet sitä. Mielikuvat ohjaavat käyttäytymistämme. Kuluttajille on tärkeää, minkälainen mielikuva muilla ihmisillä on käyttämistämme yrityksistä. Mielikuvien muodostumiseen vaikuttavat tarpeet, arvot, asenteet ja ennakkoluulot. Mielikuvia saattaa syntyä vieraillessa yrityksen liikkeessä tai kun yrityksen mainos tulee vastaan sosiaalisessa mediassa. Vain pieni osa ostoksista tehdään tietoon perustuvalla päätöksellä. (Euroopan ympäristökeskus 2014.)

Kulutuksesta on tullut valikoivampaa. Tarjontaa on paljon ja kuluttajalla on pääsy ostaa tuotteita lähes joka puolelta maailmaa. Rahaa laitetaan enemmän matkailuun, elektroniikkaan ja viestintään. Laaja tuotevalikoima on mahdollistanut kestävien ja vastuullisten tuotteiden pääsyn markkinoille yhä laajemmalle kohderyhmälle. Kuluttajat ovat enemmän tietoisempia mihin laittavat rahansa. Yrityksiä ja heidän toimiaan tarkastellaan kriittisemmin. Kuluttajat haluavat tietää kuka tekee tuotteet ja missä ne tehdään. (Euroopan ympäristökeskus 2014.)

Kestävien vaihtoehtojen tuominen saataville helposti ja edullisesti saattaisi ohjata kulutusikäytymistä vastuullisempaan suuntaan. Pyöräteiden rakentaminen, luomuruuan suosiminen ja esimerkiksi verojen nostaminen kestävämmille vaihtoehdoille voisi luoda laajaa muutosta. (Euroopan ympäristökeskus 2014.)

2.2 Turun saaristo ja Saariston rengastie

Saariston rengastie sijoittuu Turun saaristoon. Turun saaristo sijoittuu Varsinais-Suomen lääniniin ja koostuu 20 000 saaresta, joista 10 000 saarta kuuluu Paraisten saaristokaupungin rajojen sisään. Saaristossa liikutaan siltojen, lossien, lauttojen sekä yhdysalusten avulla saarelta toiselle. Osa liikenteestä ei liikennöi vuoden ympäri, joka vaikeuttaa liikkuamista saarten välillä. (Visit Turku 2019a.)

Saariston rengastie on Merenkululaitoksen aloittama hanke vuonna 1996. Virallisen matkailutien nimen se sai muutaman vuoden myöhemmin vuonna 2001. Saariston rengastie on noin 250 kilometrin pituinen reitti, joka on mahdollista kulkea esimerkiksi autolla tai pyörällä. Saariston rengastie on kokonaisuudessaan avoinna toukokuun lopusta syyskuun alkuun saakka. Saariston rengastie voidaan jakaa kahteen reittiin. Suuri rengastie sekä Pikku rengastie. Saariston rengastiellä on mahdollisuus tutustua Turun saaristoon ilman venettä. Upeat maisemat sekä palvelut tuovat matkajia ympäri maailmaa tutustumaan Turun saaristoon. (Visit Turku 2019b.) Saariston rengastielle saapuu vuosittain noin 20 000 kävijää (ELY 2019).

Reitin perustaja Niclas Gestranus kertoo ajatelleensa, että Turun saaristossa tulisi kulkea rengasmaisen reitti, mikäli lautta saataisiin kulkemaan Houtskarın ja Iniön välillä. Reitin perustamisen jälkeen kehiteltiin kolmevuotinen suunnitelma, jolla Saariston rengastie saataisiin ihmisten tietoisuuteen. Saariston rengastietä varten kehiteltiin matkailukartta ja sitä markkinointiin aktiivisesti esimerkiksi messuilla. Reittiä varten hankittu EU-rahoitus kannatti ja pian se valittiin maakunnan parhaaksi EU-hankkeeksi. (TS 2016.)

Saariston rengastie voidaan jakaa kahteen reittiin. Saariston rengastie (250 km) sekä Pikku rengastie (120 km). Reitit kulkevat nimensä mukaisesti rengasmaisen reitin Turun saaristossa (kuva 1). Saariston rengasreitın voi kulkea monella eri tavalla, kuten esimerkiksi autolla, moottoripyörällä tai pyörällä. Sen läpikulkemiseen ei tarvitse omaa venettä, sillä saarten väliset matkat kuljetaan lauttojen, lossien, yhdysalusten ja siltojen avulla. Reitti kulkee Turun, Paraisten, Nauvon, Korppoon, Houtskarın, Iniön, Kustavin, Taivassalon, Askainen, Merimaskun, Naantalın ja Askaisen kautta. Reitin voi kiertää molempiin suuntiin. (Visit Turku 2019b.)

Kuva 1. Saariston rengastie (Lautta 2021)

Reitti alkaa Turusta, josta kuljetaan kohti saaristokaupunki Paraisia. Reitti kulkee Kaarinan keskustan läpi. Matkalla on mahdollista käydä Kuusiston linnanraunioilla. (Saariston rengastie 2019a.) Parainen tarjoaa majoitusvaihtoehtoja hotelleista, camping alueisiin ja vuokrattaviin mökkeihin. Paraisen alueelta löytyy monia ravintoloita, joita paikalliset ja matkailijat voivat hyödyntää. (Visit Parainen 2019.)

Paraisilta reitti kulkee kohti Nauvoa. Matkalla on mahdollista pysähtyä Sattmarkin kahvituvalla. Kahvituvan läheisyydestä löytyy uimaranta sekä luontopolkuja. Merimatka Lillmalön lauttarannasta Prosvikiin kestää kymmenen minuuttia. Lauttarannasta matkaa Nauvon keskusta on 15 kilometriä. (Saariston rengastie 2019a.)

Nauvosta matka jatkuu kohti Korppoota ja Houtskaria. Matkan varrelta löytyvät Saaristokeskus Korpström sekä Näsbyn kylän lähellä sijaitseva Järviksen näköalatorni. Houtskarista matka jatkuu kohti Iniötä. Matkalla hyödynnetään kahta lossia. Mossalasta lähtevä yhteysalus sijaitsee lomakeskuksen yhteydessä. Lomakeskuksesta löytyvät ravintola,

mökkejä ja vierasvenesatama. Matka yhteysalus Dalenilla kestää noin tunnin. Satamasta matkaa kertyy noin 3 kilometriä Iniön keskusta. (Saariston rengastie 2019a.)

Iniöstä Kustaviin Heponiemelle kuljetaan lossilla sekä lautalla. Heponiemestä on Taivassaloon noin 17 kilometriä. Kustavin ja Taivassalon alueella sijaitsevat Ravintola Raitti, Kärsityökylä sekä Peterzenin myymälät. Taivassalosta kuljetaan Merimaskuun Askaisten kautta. Askaisissa sijaitsee Louhisaaren kartanolinna, joka tunnetaan Mannerheimin synnyinpaikkana. Merimaskusta kuljetaan Naantaliin. Naantalista Turkuun on noin 20 kilometriä. Reitin voi kulkea molempiin suuntiin. (Saariston rengastie 2019a.)

Saariston rengastien lisäksi saaristoon voi tutustua Pikku rengastiellä. Reitin pituus on noin 120 kilometriä. Reitti kulkee Turun, Paraisten, Nauvon, Rymättylän ja Naantalin kautta. (Lautta 2019.) Vuonna 2018 Pikku rengastiellä oli noin 24 000 kävijää, kun taas Saariston rengastiellä noin 17 000 kävijää (Lounaistieto 2019).

Pikku rengastie eroaa perinteisen Saariston rengastien kanssa Nauvon kohdalta, mikäli matkaja kiertää reitin Turusta Paraisten kautta Nauvoon. Nauvosta kulkee yhteysalus Hankaan ja Rymättylään Seilin kautta, jossa alus pysähtyy hetkeksi. Matka Nauvosta Hankan lauttasatamaan kestää noin tunnin verran. Hankan lauttasatamasta matka jatkuu Rymättylän keskustan kautta kohti Naantalia ja Turku. (Saariston rengastie 2019b.)

2.3 Saariston vetovoimatekijät ja saaristomatkailukohteet Suomessa

Turun Saariston lisäksi Suomessa on monia erilaista saaristomatkailualueita. Tässä kappaleessa tutustutaan Helsingin, Merenkurkun sekä Saaristomeren alueeseen. Kappaleessa kerrotaan saaristomatkailun vetovoimatekijöistä.

Vetovoimatekijät määrittelevät minkä takia kohde valitaan toisen kohteen sijasta. Positiivinen kuva on avaintekijä valittaessa kohdetta. Vetovoimatekijöitä ovat esimerkiksi matkan hinta ja helppous, urheilumahdollisuudet, shoppailumahdollisuudet, kulttuuri, historia ja paikalliset palvelut ja vieraanvaisuus. Myös kohteen turvallisuuden tunne voidaan määrittellä vetovoimatekijäksi. Vetovoimatekijöitä voi ajaa työntövoima, joka määrittelee, minkä takia matkailija on lähdessä lomalle. Työntövoimana voi olla esimerkiksi tarve rentoutua, jonka takia matkailija valitsee kohteen, jossa on mahdollista esimerkiksi harrastaa erilaisia lajeja (kuvio 1). (Said & Maryono 2017.)

Kuvio 1. Vetovoimatekijät. (Said & Maryono 2017)

Suomella on erinomaiset edellytykset kehittää saaristomatkailuaan. Suomi on yksi Euroopan suurimpia saaristomaita ja maailman vesistöihin maa. Erilaiset vesistöalueet, kuten saaristo ja merialueet ovat maailman vetovoimaisimpia matkailualueita. Puhdas luonto, järvet, rauha ja hiljaisuus ovat muutamia Suomen tunnetuimpia vetovoimatekijöitä. Luonnonolojen vakaus ja vaihtelevat vuodenaajat ovat kansainvälisesti tärkeitä vetovoimatekijöitä. (Maa- ja metsätalousministeriö 2017, 41-42.)

Vesistömatkailua ohjaa kasvun ja uudistuksen tiekartta, jonka linjaus on kehittää ja määritellä merellinen saaristo yhdeksi tärkeimmäksi kehittämisen kohteeksi. Tavoitteena on luoda yhtenäinen brändi, joka tuo matkailijoita ympäri maailmaa. Palveluiden, elämysten ja aktiviteettien kehittäminen on osa suunnitelmaa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2017, 41-42.)

Vesistöjen merkitys Suomen matkailussa on suuri. Suomessa on kansallispuistoja, jotka sijoittuvat saaristoalueelle. Tammisaaren saariston kansallispuisto, Saaristomeren kansallispuisto ja Selkämeren kansallispuisto ovat muutama esimerkki näistä. Jokamiehen oikeudet mahdollistavat suomalaisten luontokohteiden saavuttamisen ainutlaatuisella tavalla. Matkailualueiden kestävydestä on tulossa yhä isompi trendi. Matkailijat ovat yhä enemmän valveutuneita palveluiden ekologisuudesta, kestävydestä ja vastuullisuudesta. Paikallisuus ja perinteet nostavat päätään, kun puhutaan uusista matkailutrendeistä. (Maa- ja metsätalousministeriö 2017, 41-42.)

Helsingin alueella sijaitsee noin 300 eri kokoista saarta. Suomen valtio omistaa suurimman osan saarista. Suurin osa ulkosaariston suurimmista saarista on puolustusvoimien käytössä. Toinen suuromistaja on Helsingin kaupunki omistaen noin neljäsosan saarista.

Loput saarista ovat yksityisomisteisia tai yritysten omistuksessa. Osa saarista on virkistyskäytössä ja niille on mahdollista saapua joko omalla veneellä tai käyttämällä reittiliikennettä. (Stadissa 2021.)

Saarilla on monenlaista käyttöä riippuen saaren palveluista. Monissa saarissa on mahdollista teltailla. Kesäkaudella osassa suosituimmista saarista löytyvät peruspalveluiden, kuten keittokatosten, telttailualueiden ja käymälätilojen lisäksi kahviloita, kioskeja ja ravintoloita. Osassa saarista ei ole mitään palveluita, mutta niissä on mahdollista retkeillä kunnioittaen jokamiehen perusoikeuksia. Kalastus on mahdollista suurella osalla saarista. Suosittuja saarikohteita Helsingin saaristossa ovat Pihlajasaaret, Käärmeluodot, Suomenlinna, Kaunissaari ja Uunisaariryhmä. (Stadissa 2021.)

Talvikaudella Helsingin saaristoa on mahdollista hyödyntää, mikäli Itämeri saa jääpeitteen, jonka avulla on mahdollista kulkea saariin jääteitä pitkin. Helsingin edustalla on mahdollista harrastaa retkihiihtoa ja -luistelua niille merkatuilla reiteillä. Muut lajit, kuten pilkkiminen sekä talviuiminen ovat suosittuja harrastuksia talvikaudella Helsingin saaristossa. Talviuimista ylläpitävät seurat ja kerhot. (Helsingin kaupunki 2021, 9.)

Merenkurkun saaristo sijaitsee Vaasan ja Ruotsin Uumajan välisellä alueella. Alue koostuu sisä- sekä ulkosaarista. Merenkurkun saariston kunnat ovat Mustasaari, Korsnäs, Vaasa, Maalahti sekä Vöyri (Luotoon 2020a). Merenkurkun alueella saaristo on monimuotoista ja alueelta löytyy metsäisiä suursaaria sekä kallioisia luotoja. Alueelle erikoista on sen maan kohoaminen. Maa kohoaa jopa 80 cm vuosisadassa. Alueen keskisyvyys on noin 10 metriä ja sen rannat ovat kallioisia ja matalia. Osa Merenkurkun alueesta on puolustusvoimien harjoittelukäytössä. (Ympäristö 2020a.)

Merenkurkun saaristo on Suomen ainoa Unescon luontoperintökohde vuodesta 2006. Se kuuluu perintökohteisiin yhdessä Ruotsin Korkearannikon kanssa, ja ne sijaitsevat vastakkain meren toisilla puolilla. Merenkurkun nykyinen maisema on muovautunut viimeisimmän jääkauden seurauksena. Jääkauden aikana alueen pohja painui yli 800 metriä sen alkuperäisestä tasosta, jonka takia maankohoaminen on merkittävää alueella. Merenkurkun alueelle ominaista ovat erilaiset moreenimuodostelmat. De Geer-moreenimuodostelmia on mahdollista nähdä esimerkiksi Svedjehamnissa, jossa ne ovat selkeästi esillä, sillä vesi on ympäröinyt ne. Luonto muuttuu jatkuvasti kohoavan maan takia. Maankohoamisalueella kasvavat metsät ovat koskemattomia ja ne ovat ensimmäisiä metsiä, jotka alkavat geologisesti uudella maalla. Tällaisia metsiä maailmassa ei ole monia, jonka takia niiden suojelu on tärkeä osa alueen toimintaa. Merenkurkku kuuluu Suomen kansallismaiseen. (Luontoon 2020a.)

Metsähallituksen pitämä sivusto Luontoon.fi kertoo, että Merenkurkun saariston alueella toimii monia yrityksiä, jotka tuottavat palveluita ympärivuotisesti tai osan vuodesta. Merenkurkun alueelta löytyy ravintoloita, kahviloita sekä majoituspaikkoja. Aluetta voi tutkia joko oppaan avulla tai yksin, hyödyntäen risteilyitä sekä venekuljetuksia. Merenkurkun alueella on voimassa jokamiehen oikeudet. Pidä Saaristo Siistinä Ry on sijoittanut lajittelupisteitä, joiden tarkoituksena on vähentää roskaamista ja helpottaa jätteiden käsittelyä. (Luontoon 2020b.)

Saaristomeri sijaitsee Varsinais-Suomen alueella. Saaristomerellä on suurin määrä saaria ja luotoja koko Suomen saaristossa. Saaria löytyy yli 24 000 kappaletta. Saaristomeri jaetaan sisä-, väli- ja ulkosaaristoon. Saaristomeri on herkkä rehevöitymiselle, sillä sen keski-syvyys on vain 23 metriä. Turun saaristo on osa Saaristomerta. Turun saaristossa kulkevat Saariston rengasreitit. Osaan Saaristomeren saarista on mahdollista saapua autolla tai polkupyörällä. (Ympäristö 2020b, Retkipaikka 2020.)

Saaristomeren alueella sijaitsevalle Saaristomeren kansallispuistolle pääsy edellyttää merimatkaa. Saarille on mahdollista kulkea yhteysalusliikenteellä tai lautoilla, joista osa on maksuttomia. Yhteysalussatamat sijaitsevat Paraisten alueella Pärnäsissä ja Kirjaisissa sekä Kemiönsaarella Kasnäsissä. (Luontoon 2020c.)

Saaristomeren kansallispuistossa on mahdollista hyödyntää monenlaisia palveluita. Metsähallituksen pitämä Luontoon.fi on listannut yrityksiä, joilla on sopimus Metsähallituksen kanssa ja ne noudattavat kestävän luontomatkailun periaatteita toiminnassaan. Palveluita ovat esimerkiksi opastetut retket, välinevuokraus, ruokapalvelut sekä kuljetuspalvelut. Palveluita tarjoavat saaret ovat esimerkiksi Örö, Jurmo, Holma, Boskär sekä Sandön. Kokonaisuudessaan 15 saarella on mahdollista hyödyntää erilaisia palveluita. (Luontoon 2020d.)

Saaristomeren kansallispuistossa ei ole jätekeräystä, joten jätehuolto on omatoimista ja vastuu on jokaisella. Pidä Saaristo Siistinä Ry on asettanut jätteenkeräysastioita osalle alueista. Saaristomeren kansallispuiston alueella telttailua ja tulentekoa on rajoitettu. Osaan saarista ei ole mahdollista nousta lintujen pesintäaikana. Saaristosta on mahdollista löytää luontopolkuja, joiden pituus ja vaikeustaso vaihtelee. (Luontoon 2020d.)

3 Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen tarkoituksena on turvata ja toteuttaa omat tarpeet ja samalla tarjota tulevaisuuden sukupolville mahdollisuus turvata omat tarpeensa. Kestävä kehitys on maanlaajuisesti tai paikallisesti tarkoituksella ohjattua toimintaa. Kestävä kehitys jaetaan kolmeen eri osa-alueeseen. Näitä ovat ekologinen kestävyys, sosiaalinen kestävyys sekä taloudellinen kestävyys. Kaikki kestävän kehityksen osa-alueet edistävät toisiaan ja ne tulisi ottaa huomioon tasavertaisesti päätöksenteossa ja toiminnassa. (Kestävä kehitys 2019.)

Kestävä kehitys esiteltiin ensimmäisen kerran Yhdistyneiden kansakuntien kokouksessa vuonna 1987. Yhdistyneet kansakunnat perustettiin toisen maailman sodan jälkeen. Sen tavoitteeksi määriteltiin toimia valtioiden välisenä työkaluna, jonka avulla sovitaan yhteisiä toimintamalleja. Yhdistyneiden kansakuntien kolme tärkeintä päämäärää ovat rauha ja turvallisuus, ihmisoikeudet ja kehitys. Yhdistyneiden kansakuntien jäsenvaltioita on 193. (Suomen YK-liitto 2019.)

Kestävä kehitys tuli ensimmäisen kerran esille Yhdistyneiden kansakuntien kokouksessa 1987, Brundtlandin raportissa "Our Common Future". Raportista ilmeni, kuinka tärkeää olisi muuttaa ajattelutapojamme resurssien säilyttämiseksi. Yhteisten mallien noudattaminen globaalisti olisi tärkeää onnistumisessa. (Strange & Bailey, 24-25.) Nykypäivänä Yhdistyneet kansakunnat on jakanut kestävän kehityksen tavoitteet, joita ovat esimerkiksi köyhyyden lakkauttaminen, nälänhädän poistaminen, vastuullinen kulutus ja tuottaminen, kestävien kaupunkien luominen ja sukupuolten tasa-arvon saavuttaminen (UN 2019).

3.1 Kestävän kehityksen osa-alueet

Kuten aikaisemmin mainittu, kestävän kehityksen osa-alueet voidaan karkeasti jakaa kolmeen eri alueeseen, jotka ovat toisistaan riippuvaisia. Tässä kappaleessa esitellään kestävän kehityksen osa-alueet, pääpainotuksena kuitenkin ekologinen kestävyys (taulukko 1).

Ángel Gurrían mukaan, että kestävän kehityksen ongelmana on ihmisten sekä organisaatioiden tavat toimia ja elää. Opitusta toiminnasta on vaikea päästää irti, vaikka kehityksestä johtuvat ongelmat, kuten saastuminen ja tuloerot, ovat selkeästi esillä. Nopeasti kasvavissa talousmaissa, kuten Kiinassa ja Intiassa, taloudellinen tila paranee, mutta tämän kehityksen vastapainona valtiot käyttävät enemmän energiaa, joka johtaa saastumiseen ja luonnonresurssien tuhlaamiseen. (Strange & Bailey, 3-4.)

Taulukko 1. Kestävän kehityksen osa-alueet (Ympäristöministeriö 2021)

Kestävän kehityksen osa-alueet	
Ekologinen kestävyys	<ul style="list-style-type: none"> • Kierrätys • Materiaalien uusiokäyttö • Luonnon monimuotoisuuden säilyminen
Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys	<ul style="list-style-type: none"> • Hyvinvointi ja terveys • Paikallisuus ja sen tukeminen • Kulttuuriympäristön säilyminen
Taloudellinen kestävyys	<ul style="list-style-type: none"> • Tasapainoinen kasvu, joka ei johda velkaantumiseen • Kestävällä pohjalla oleva talous helpottaa kohtaamaan tulevaisuuden ongelmia, kuten väestön ikääntymisestä johtuvia terveystalouksia

3.1.1 Ekologinen kestävyys

Ekologisen kestävyden tarkoitus on taata, että elinympäristön resurssit riittävät myös tuleville sukupolville. Ekologinen kestävyys keskittyy luonnon monimuotoisuuden takamiseksi, päästöjen sopeuttamiseksi ja vähentämiseksi ja uusien resurssien ja energialähteiden valjastamiseksi. Ekologisessa kestävydessä yritetään tunnistaa ja ennaltaehkäistä tulevia haittoja. (Ympäristöministeriö 2021.)

Ekologisen kestävyden maalina on siirtyä fossiilisten polttoaineiden käytöstä uusiutuviin energialähteisiin. Siirtyminen ei tapahdu hetkessä ja siirtymistä varten on tehty erilaisia ilmastopimuksia, joihin valtiot ovat sitoutuneet, kuten esimerkiksi Pariisin ilmastopidmus. (National Geographic 2019.)

Fossiilisia polttoaineita ovat esimerkiksi kivihiili, maakaasu sekä öljy. Ne ovat muodostuneet ajan kanssa eliöiden lahotessa maassa ja vedessä. Ongelmaksi muodostuu fossiilisten polttoaineiden hidas uusiutuminen sekä jatkava kasvava kulutus. Fossiiliset polttoaineet tuottavat kasvihuonekaasuja, jotka vaikuttavat maapallon lämpenemiseen. Kasvihuonekaasupäästöt kasvavat tällä hetkellä 1,5 % vuodessa ja suurin osa kasvihuonekaasupäästöistä tulee energiateollisuudesta. Muita lähteitä ovat esimerkiksi maatalous, jätehuolto sekä kansainvälinen lentoliikenne. (National Geographic 2019.)

Uusiutuvia energialähteitä ovat esimerkiksi tuulivoima, aurinkovoima, biopolttoaineet sekä vesivoima, jotka ovat tällä hetkellä käytössä myös suomessa (TEM 2020). Biopolttoaineisiin kuuluvat etanoli, biodiesel, biokaasu sekä esimerkiksi metsätaloudesta syntyvä puun ylijäämätuote. Biopolttoaineet sopivat monenlaiseen energian tuottamiseen, kuten esimerkiksi moottorineuvojen polttoaineen valmistukseen sekä lämmitykseen tarvittavan energian valmistamiseen. Jokaisella energiamuodolla on hyvät sekä huonot puolensa. Tuulivoimalat tuottavat paljon energiaa, mutta ne ovat myös vaaraksi paikallisille lintu ja lepäkolajeille. Biopolttoaineita, kuten maissiperäistä etanolia, on kritisoitu aiheuttavan haittaperäistä maaviljelyä, joka on saastuttanut maaperää sekä maissin viljelyn siirtymistä ruoka-teollisuudesta energiateollisuuteen. (National Geographic 2019.)

Luonnon monimuotoisuuden takaaminen on tärkeä osa ekologista kestävyttä. Luonnonvarojen käyttöä tulisi rajata niin, että luonnonvarojen kulutus olisi yhtä kova kuin uusiutuminen. Näin toteutettaisiin kestävä kehityksen periaatteita. Uusiutumattomia lähteitä tulisi käyttää mahdollisimman vähän. (Peda 2020.)

Erilaiset teollisuudet, kuten metsä- ja maatalous vaikuttavat lajien uhanalaistumiseen muuttamalla lajeille ominaisia elinympäristöjä. Jättämällä alueelle ominaisia puita ja kasveja sekä rakentamalla ekologisia käytäviä, pirstoutuneita alueita voitaisiin yhdistää ja näin taata alueilla elävien lajien liikkuminen alueelta toiselle. Suomessa metsälaki on määritellyt avainbiotroopit, joihin ei saa kohdistaa voimaperäisiä toimia. Näitä ovat esimerkiksi kalliot ja puronvarret. (Peda 2020.)

Monimuotoisuuden suojelua voidaan toteuttaa suojelemalla luontotyyppejä sekä itse lajeja. Luontotyyppejä voivat olla esimerkiksi suotyypit, vanhat metsät sekä rannikot. Luontotyyppejä voidaan suojella esimerkiksi muuttamalla alueita luonnonsuojelualueiksi. Euroopan unioni toteuttaa tätä Natura-2000 verkoston avulla ja määrittelee, mitkä luontotyypit soveltuvat ja kuuluvat luonnonsuojelualueiksi Euroopan unionin alueella. Itse lajien suojelua voidaan toteuttaa rauhoittamalla laji joko osittain tai kokonaan. Rauhoittaminen tarkoittaa, että kyseisen lajin metsästystä tai keräämistä rajoitetaan tai kokonaan kiellään. (Peda 2020.)

Monet lajit ovat ihmistoiminnasta riippuvaisia. Maisemanhoito sekä ennallistaminen kuuluvat luonnon monimuotoisuuden hoitoon. Maisemanhoitoa on esimerkiksi laiduntaminen, kun taas ennallistamiseen kuuluvat esimerkiksi suo-ojien peittäminen sekä koskiuomien palauttaminen ennalleen niiden käytön jälkeen. (Peda 2020.)

3.1.2 Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Toinen kestävä kehityksen osa-alueista on sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyden tavoitteena on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen seuraaville sukupolville. Haasteita ovat esimerkiksi köyhyys, sukupuolten välinen tasa-arvo, koulutuksen järjestäminen ja terveydenhuolto (Ympäristöministeriö 2021.) Kulttuurinen kestävyys näkyy esimerkiksi paikallisuuden ja aitouden ylläpitämisenä. Sosiaaliset haasteet voivat liittyä työntekijöiden hyvinvointiin, paikallisten työllistymiseen ja alueen elinvoimaisuuden ylläpitämiseen (Business Finland 2021).

Haasteet ovat suuria ja ne vaativat sitoutumista yksittäisiltä valtioilta, kuin myös kansainväliseltä yhteisöltä. Sosiaaliset ja kulttuuriset haasteet vaikuttavat ekologiseen sekä taloudelliseen kestävyteen. (Ympäristöministeriö 2021.)

3.1.3 Taloudellinen kestävyys

Kolmas kestävä kehityksen osa-alueista on taloudellinen kestävyys. Taloudellinen kestävyys on tasapainoista kasvua, joka ei pitkällä aikavälillä perustu velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen. Kestävällä pohjalla oleva talous helpottaa kohtaamaan tulevaisuuden haasteita, kuten esimerkiksi väestön ikääntymisestä johtuvia terveysmenoja. Kestävä talous on perustana sosiaaliselle kestävyydelle ja kansalaisten hyvinvoinnille. (Ympäristöministeriö 2021.)

3.2 Kestävä matkailu

Matkailu on suuri tekijä maailman taloudessa. Se toimii suurena työllistäjänä monessa eri maassa. Matkailuun kuuluu monia erilaisia sidosryhmiä, jotka vaikuttavat siihen kokonaisuutena. Vaikka matkailu on tuottaa positiivisia vaikutuksia, se saattaa väärin käytettynä aiheuttaa monille alueille paljon negatiivisia vaikutuksia, jotka vaikuttavat alueiden luontoon, sosiaalisiin järjestelmiin sekä saasteisiin. (Greentourism 2019.)

Kestävässä matkailussa huomioidaan kokonaisvaltaisesti kaikki kestävä kehityksen kolme näkökulmaa. Tarkoituksena on tyydyttää matkailijoiden, paikallisyhteisön ja elinkeinon tarpeet niin, etteivät ne vie tulevalta sukupolvelta mahdollisuutta tyydyttää omia tarpeitaan. Kestävä matkailu ei ole matkailumuoto, vaan toimintamalli, joihin kaikkien matkailualalla toimivien organisaatioiden ja toimijoiden tulisi sitoutua. Kestävä matkailu on jatkuva prosessi, jota ei mahdollisesti koskaan saavuteta loppuun. Se edellyttää jatkuvaa kehittymistä ja seurantaa. (Staffans & Merikoski 2011, 10-11.)

Kestävää matkailua voidaan tutkia monesta eri kulmasta. Tulisi ymmärtää, että ei ole vain yhtä oikeaa tapaa toimia, vaan toiminta riippuu esimerkiksi missä sektorissa toimitaan. Kestävän matkailun kehitys voidaan kohdentaa esimerkiksi majoitustoimintaan, luontomatkailuun tai kulttuuritoimintaan. Se voidaan kohdentaa tietynlaisiin matkailukohdetyyppeihin, kuten ranta- tai maaseutukohteisiin tai matkailutoimijaryhmiin, kuten matkailijoihin tai julkiseen sektoriin. (Staffans & Merikoski 2011, 10-11.).

Kestävässä matkailussa huomioidaan ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen näkökanta. Maailman matkailujärjestö sekä Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelma on asettanut tavoitteita, jotka tukevat jokaista näkökantaa. Näitä ovat esimerkiksi taloudellinen vakaus, jonka tarkoituksena on varmistaa matkailukohteiden ja niissä toimivien yritysten mahdollisuus toimia ja tienata. Tavoitteena lisätä paikallista työvoimaa ja tarjota parempia työolosuhteita. Palkkaus, työpaikkojen määrä ja saatavuus tulisi olla kaikille sama ja syrjintää ei tulisi tapahtua. Paikallinen hallinto tulisi sitouttaa kestävään matkailuun. Se tulisi ottaa mukaan päätöksentekoon ja suunnitteluun. Matkailusta tulevilla tuloilla voitaisiin parantaa sosiaalista pääomaa ja tarjota paikallisilla tärkeitä palveluita. Ympäristöä tulisi tukea luonnonsuojelulla. Paikallisten eläimien ja luonnon monimuotoisuutta tulisi suojella minimoimalla niiden vahingoittuminen. Matkailusta johtuvaa maaperän, ilman ja veden käyttöä tulisi minimoida ja vähentää matkailusta syntyvää jätettä. (Greentourism 2019.)

Kestävässä matkailussa on hyvä muistaa matkailijan ja palveluntarjoajan yhteistyö. Ihmiset ovat tietoisempia tekemisistään kuin koskaan aikaisemmin, jonka takia monet haluavat valita kestävä vaihtoehdon. Ongelma voi muodostua, mikäli kestävät vaihtoehdot ovat vaikeammin saatavilla tai ne ovat huomattavasti kalliimpia. Matkaajien päätöksenteko ja kestävä matkailun tukeminen saattavat vaihdella eri kohteissa. Matkaaja saattaa kokea eri kohteissa eri tarpeita, jonka mukaan tekee itselleen sopivat päätökset. Matkailukohteen olisi tärkeää tarjota ratkaisuja, jotka edistävät kestävä kehitystä. (Staffans & Merikoski 2011, 53.)

Kestävä matkailuun voidaan yhdistää monia eri matkailun muotoja. Ekoturismin lähtökohdiana on tarjota suoria taloudellisia resursseja ympäristön suojeluun sekä hyödyntää paikallisia toimijoita. Ekoturismi keskittyy luonnonvarojen säilyttämiseen. Vastuullinen matkailu tarkoittaa matkailua, jossa kulutus tapahtuu vastuullisemmin. Se edellyttää, että esimerkiksi kohteessa toimivat yritykset toimivat vastuullisesti, minimoiden matkailusta johtuvat haitat. Kestävä matkailu ja vastuullinen matkailu kulkevat käsikädessä. Vastuullisessa matkailussa painotetaan paikallisen yhteisön hyvinvointia. Tarkoituksena antaa paikalli-

selle yhteisölle mahdollisuus tienata, parantaa työoloja ja ottaa paikalliset mukaan päätöksentekoon. Sen tarkoituksena on luoda yhteinen kunnioitus paikallisten ja matkailijoiden välillä. (Greentourism 2019.)

Matkailurityksille suositellaan kestävän kehityksen periaatteiden noudattamista jokaisessa ulottuvuudessa. Toiminnan tulisi olla vastuullista ja sen tulisi kunnioittaa luontoa ja kulttuuriympäristöä. Vastuulliset valinnat voisivat tuottaa kustannussäästöjä, esimerkiksi energiasäästöjen kautta. Vastuullisuus tulisi näkyä ainakin energiatehokkuudessa, kierrätyksessä, paikallisen työvoiman käyttämisessä, paikallisen väestön huomioimisessa ja esimerkiksi alueen kulttuuriperinnön vaalimisessa. (Business Finland 2021b.)

Vastuullinen toiminta antaisi valmiudet toimia kilpailukykyisesti ja pitkäjänteisesti omalla alalla. Vastuullisesti toimiva yritys voi erottautua kilpailijoistaan. Kappaleessa ”matkailutrendit” kestävä kehitys tuodaan osana kasvavia matkailutrendejä. Tulevaisuudessa kestävän kehityksen nähdään ohjaavan yhä enemmän asiakkaan käyttäytymistä. (Business Finland 2021b.)

3.3 Pidä saaristo siistinä ry ja kestävän kehityksen toimenpiteet saaristoalueella

Pidä saaristo siistinä ry on toiminut puhtaamman järvi ja saaristoluonnon puolesta jo vuodesta 1965. Sen suurimmat toiminta-alueet ovat Saimaa, Päijänne, Pohjanlahti, Pirkanmaa, Itäinen Suomenlahti ja Saaristomeri, johon Saariston rengastiet myös kuuluvat. (Pidä Saaristo Siistinä ry 2020a.)

Toiminta tähtää kaikkien alueiden parempaan puhtauden ylläpitoon. Se etsii erilaisten projektien avulla tapoja, joilla edistää ympäristöystävällistä veneilyä sekä muuta siihen liittyvää toimintaa, kuten satamien ylläpitoa. Pidä Saaristo Puhtaana ry:n kolme suurinta osaluuetta ovat ympäristöhuoltotyö, ympäristöviestintä sekä erilaiset ympäristöprojektit, jotka keskittyvät ongelmiin, kuten vesialueiden rehevöitymiseen sekä kemikalisoitumiseen. Projekteja toteutetaan yliopistojen, tutkimuslaitoksien sekä muiden ympäristötahojen kanssa. (Pidä Saaristo Siistinä ry 2020a.)

Projekteja on erilaisia ja ne vaihtuvat edellisten projektien päätyttyä. Jo päätynyt SaaRa projekti keskittyi Saaristomeren ruokahävikin vähentämiseen. Tarkoituksena on vähentää syntyvää ruokahävikkiä sekä hyödyntää syntyvä biojäte paikallisesti saaristossa. Projekti on syntynyt, kun huomattiin, että saaristomatkailun kävijämäärä nousi ja sitä myötä myös ruokahävikin määrä nousi. Biojätteen väärinlajittelulla voi olla suoria vaikutuksia alueen rehevöitymiseen ja vesistön pilaantumiseen. Projektin tarkoituksena on motivoida ja tuoda

lajittelu helpoksi alueiden käyttäjille esimerkiksi tarjoamalla komposteja suuremmalla alueella. Varsinkin veneilijöille kohdistettu projekti haluaa helpottaa veneilijöiden lajittelua, jotta syntyvä jäte ei päädy vesistöön. Projektin tarkoituksena on myös tuoda uusia tapoja käyttää syntyvä ruokahävikki, jotta sitä ei tarvitsisi kuljettaa mantereelle hävitettäväksi. (Pidä Saaristo Siistinä ry 2020b.)

Tällä hetkellä ajankohtaisia projekteja 2021 ovat esimerkiksi BATSECO-boat, veneiden käymäläjätteen keräämisen kehittäminen keskisen Itämeren alueella, COMPLETE, joka tutkii koko Itämeren alueella, miten vieraslajit leviävät vene ja laivaliikenteen avulla sekä esimerkiksi rantaroskaseuranta, joka keskittyy seuraamaan rannalta löytyvien roskien määrää, laatua ja reittejä vesistöihin. (Pidä Saaristo Siistinä ry 2020c.)

Pidä Saaristo Siistinä ry:n ympäristöhuoltotoita ovat esimerkiksi jätepisteiden huoltaminen, kuivakäymälöiden rakentaminen sekä vaarallisen romun kerääminen ranta-alueilta. Järvi-Suomen alueella se huoltaa ja ylläpitää luonto sekä retkisatamia, vastaten esimerkiksi puuhuollosta, yleisvalvonnasta sekä jätepisteiden huollosta. (Pidä Saaristo Siistinä ry 2020a.)

Ympäristöviestinnän tarkoituksena on antaa tietoa jokaiselle, joka liikkuu vesistöissä tai niiden lähistöllä. Veneilijät, mökkeilijät ja retkeilijät ovat osa kohderyhmää. Ympäristöviestinnän avulla esimerkiksi retkeilijä saa tietoa, kuinka toimia luonnossa niin, ettei oma toiminta kuormita luontoa liian paljon. Tarkoituksena on tukea luonnossa liikkujaa ja tarjota samat mahdollisuudet tulevaisuuden liikkujille. (Pidä Saaristo Siistinä ry 2020a.)

3.4 Vastuullinen viestintä

Tämä tutkimus keskittyy havainnoimaan alueella olevien yritysten viestintää vastuullisuudesta ja kestävästä kehityksestä.

Matkailulla on monenlaisia vaikutuksia talouteen, kulttuuriin sekä ympäristöön. Tutkimuksissa on havaittu, että vaikka matkailijat suhtautuvat ympäristöön ja matkakohteiden vastuullisuuteen arjessaan, tästä huolimatta harva asiakas valitsee vastuullisen matkailutuotteen tai vaihtoehtoisesti unohtaa kestävät käyttäytymismallit lomamatkallaan. Vastuulliset matkaajat myös eroavat toisistaan. Kaikki eivät arvosta samoja vastuullisuuden piirteitä. Osa painottaa esimerkiksi paikallisuuden tärkeyttä, kun taas toiselle tärkeämpää on ympäristönsuojelu tai talouden kestävyys kohteessa. Viime vuosina on ymmärretty, että oikean-

laisilla markkinointiviesteillä voidaan saada suuret joukot kiinnostumaan vastuullisemmasta matkailusta sekä ohjaamaan kuluttajien käyttäytymistä, jotta he valitsisivat mieluummin kestävän vaihtoehdon. (Konu, Pesonen & Reijonen 2020, 99-100.)

Matkailijat hakevat nykyisin tietoa useimmiten sähköisesti nettisivuilta sekä sosiaalisesta mediasta. Tämä luo matkailijayrittäjille uuden tavan luoda kontaktin asiakkaaseen sekä tuoda asiakkaalle hyödyllistä tietoa. Viestinnän tulee olla houkuttelevaa ja tehokasta. Vastuullinen viestintä voi synnyttää asiakkaalle tunteen, että hän toimii oikein valitsemalla yrityksen tuotteen tai palvelun. Taulukosta 2 selviää minkälaisia ovat hyvän vastuullisen viestinnän piirteet. (UEF 2017, 4.)

Viestinnän avulla matkailijayrittäjä voi lisätä tietoa vastuullisesta matkailusta. Se voi ohjata valitsemaan vastuullisempia ja kestävämpiä vaihtoehtoja. Sosiaalinen paine voi ohjata kuluttajaa valitsemaan vastuullisemman vaihtoehdon, mikäli vallitseva trendi ohjaa vastuullisempaan matkailuun ja kulutukseen. Päinvastaisessa tapauksessa sosiaalinen media voi kannustaa toimimaan vastoin kestävän ja vastuullisen matkailun periaatteita, mikäli sosiaalista mediaa käytetään oman statuksen vahvistamiseen esimerkiksi luonnonvaroja kuluttavalla toiminnalla. (Konu & ym 2020, 106-107.)

Vastuullisuudesta matkustuksessa voidaan viestiä monella tapaa useissa eri kanavissa. Se voidaan kohdentaa esimerkiksi matkailijan etsiessä inspiraatiota tai paikan päällä matkailijan etsiessä esimerkiksi nähtävyyksiä ja aktiviteetteja. Vastuullisuudesta voidaan viestiä esimerkiksi verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa, varaussivustoilla ja mainoksissa. Vastuullinen viestintä voi erottaa yrityksen muista alueella toimivista yrityksistä. Vastuullinen viestintä voi parhaimmillaan lisätä myyntiä, esimerkiksi sesonkien ulkopuolelle tarjottavilla kestäville tuotepaketeilla. (UEF 2017, 8.)

Matkailuyritykset hyödyntävät kestävyttä viestinnässään hyvin eri tasoilla. Osalle kestävyys ei ole keskeinen aihe ja esimerkiksi verkkosivuilla ei ole mainintaa vastuullisuudesta tai kestävästä matkailusta. Osa matkailuyrityksistä saattaa hyödyntää kestävydestä viestimistä liioittelemalla omaa toimintaansa. Osa yrityksistä saattaa tehdä paljon työtä, jotta heidän toimintansa olisi kestävä ja vastuullista, mutta eivät ole ymmärtäneet hyödyntää sitä markkinoinnissa. Osa matkailuyrittäjistä on tehnyt päätöksen olla viestimättä kaikista kestävyden eteen tehdyistä teoista, sillä he pelkäävät, että asiakas kokee kestävyyttä kannattavan toiminnan olevan vähemmän laadukasta. (Konu & ym 2020, 109-110.)

Taulukko 2. Vastuullisen viestinnän piirteet. (UEF 2017, 10-15)

Hyvän vastuullisen viestinnän piirteet	
Viestin tulee olla uskottava. Yrityksen tulee kertoa omasta toiminnasta ja arvoista rehellisesti. Konkreettisten toimien esittely.	Viestintä tuo esille faktoja kestävydestä ja vastuullisuudesta. Viestintä ei saa olla syyllistävää.
Viestin tulisi korostaa elämyksiä, joita asiakas voi saavuttaa käyttämällä yrityksen tuotteita tai palveluita. Viestinnässä voidaan korostaa esimerkiksi paikallisuuden tuomaa lisäarvoa tai alueen luonnon puhtautta.	Yritys voi hyödyntää viestinnässään erilaisia digitaalisia kanavia. Kuvat, videot ja erilaiset taulukot voivat lisätä asiakkaiden mielenkiintoa.
Viestinnässä voidaan käyttää erilaisia kannustimia, kuten esimerkiksi hinnanalennusta, mikäli mahdollista.	Viestinnän tulisi vastata yrityksen toimintaa. Yrityksen toiminta ei saa vaikuttaa viherpesulta.
Viesti tulisi suunnata lukijalle. Kuinka asiakas hyötyy vastuullisuudesta?	Yrityksen sertifikaatit tulisi olla näkyvillä digitaalisilla alustoilla. Sertifikaattien kriteerit ovat helposti saatavilla.
Alueen historiasta kertominen kuvin ja tekstein.	Paikallistalouden tukeminen, työpaikkojen luominen, paikallisten palveluiden käyttäminen.

3.5 Vastuullisuusviestintä kohteessa Suomenlinna

Tutkittaessa onnistunutta vastuullisuusviestintää, Suomenlinna tuli vahvasti esille. Suomenlinna koostuu kahdeksasta saaresta ja se sijaitsee Helsingin edustalla, 10 minuutin lauttamatkan päässä Helsingin keskustasta. Suomenlinna on yksi suosituimmista matkakohteista. Jos tarkastellaan vastuullisuusviestinnän onnistumista yhdessä taulukko 2 kanssa, seuraavien asioiden tulisi näkyä hyvässä vastuullisuusviestinnässä:

- onko kestäväälle kehitykselle merkitty oma osio
- onko yrityksellä mainintaa sertifikaateista ja onko niistä mahdollista saada lisätieto
- onko yrityksellä selkeästi kerrottu konkreettisista teoista
- onko visuaalisuutta käytetty hyväksi

- onko teksti mielenkiintoista ja lukijaa puhuttelevaa.

Kestävä kehitys näkyy selkeästi Suomenlinnan virallisilla nettisivuilla. Suomenlinna kuvaa toimintaansa laajasti ja kertoo toivovansa olevan kestävän matkailun mallikohde. Sen kestävän matkailun strategia on kohteen suojeleminen ja samalla matkailun kehittäminen (kuva 2). Suomenlinna on osa UNESCO:n maailmanperintökohteita. Maailmanperintö-osiossa on tuotu esille maailmanperintösopimus ja sen kriteerit. Maailmanperintösopimus edellyttää kulttuuri ja luonnonperinnön suojelemista. (Suomenlinna 2021a.)

Kuva 2. Kuvakaappaus Suomenlinnan kotisivuilla (Suomenlinna 2021f)

Kestävän kehityksen strategia, kestävän matkailun periaatteet, mittaaminen ja seuranta sekä linnoituksen kävijät löytyvät kestävä kehitys osiosta. Kestävän matkailun periaatteiksi Suomenlinna listaa kohteiden arvojen säilymisen ja niiden suojeleminen, ympäristön kuormituksen minimointi, paikallisuuden vahvistaminen, kohteiden tuottaman hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, paikallistalouden kasvun ja työpaikkojen luomisen sekä viestinnän tärkeyden. Jokaisen periaatteen alle on listattu toimintoja, joiden avulla vastuullista toimintaa voidaan harjoittaa. (Suomenlinna 2021b.)

Kestävän matkailun toteutumista Suomenlinna mittaa LAC-menetelmällä. LAC-menetelmä perustuu päätöksentekoon siitä, kuinka paljon vaikutusta ympäristöön sallitaan. LAC-menetelmässä jokaiselle seurattavalle mittarille määritellään raja-arvo. Raja-arvon tullella vastaan, tehdään korjaava toimenpide. (Suomenlinna 2021c.)

Suomenlinna mittaa jokaista kestävän matkailun periaatettaan. Mittari on avattu taulukon avulla ja siihen on merkitty mitattava kohde, mittari sekä mittaustapa. Esimerkiksi kohteiden tuottaman hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mittarina toimii liiallisen kävijämäärän häiriö käyntikokemukselle. Mittaustapana toimii kävijätutkimus. (Suomenlinna 2021c.)

Suomenlinnan sivujen kautta on mahdollista lukea vastuullisen matkailun vinkit. Vastuullisen matkailun vinkeissä kerrotaan mitä tulisi huomioida saarella ja minkä takia. Esimerkiksi liikkumista suositellaan vain tietyillä alueilla sen takia, sillä osa alueista on herkkiä kulumiselle. Alueen luonto on osittain rauhoitettua, jonka takia kasvien kerääminen on kiellettyä. Vinkkiosioista selviää millä tavalla lajittelu tapahtuu saarella. Saaren lajittelupisteet on merkitty karttaan ja lajitteluastiat on somistettu kuvin, jotka auttavat lajittelussa. Vinkkiosiossa tuodaan esille paikallinen asutus ja kotirauhan kunnioittaminen asutetuilla alueilla. Vinkki osiossa mainitaan myös paikallisten palveluiden käyttäminen. Alle on lisätty paikallisten toimijoiden yrityksiä ja yrityksien linkkejä. Mahdollisuus ympärivuotiseen vierailuun on mainittu myös vinkkiosiossa. (Suomenlinna 2021d.)

Tapahtumia järjestettäessä Suomenlinna suosittelee käyttämään paikallisia toimijoita. Suomenlinna on listannut toimijoita eri aloilta sivuilleen. Sivulta löytyvät linkit palveluntarjoajien nettisivuille. Palveluntarjoajissa on mainittu esimerkiksi catering, valokuvaaja, kuljetukset meriteitse sekä paikalliset majoitusvaihtoehdot. (Suomenlinna 2021e.)

Suomenlinnan hoitokunta on saanut Sustainable Finland Travel merkin (kuva 3). Merkki on osoitus pitkäjänteisestä työstä kestävän matkailun eteen. Sustainable Travel Finland on Visit Finlandin kestävän matkailun ohjelma, jonka tarkoituksena on tarjota konkreettinen kestävän matkailun kehittämismalli Suomessa toimiville matkailuyritykselle. Suomenlinnan hoitokunnan sekä Suomenlinnan sivuston kautta oli mahdollista lukea Sustainable Travel Finland sertifikaatista lisää. (Suomenlinna 2021f.)

Kuva 3. Sustainable Travel Finland (Suomenlinna 2021f)

4 Tutkimusmenetelmät ja työn empiirisen osan suorittaminen

Tutkimuksen aiheena on vastuullisuusviestintä. Tutkimuksessa tutustutaan Saariston rengastiehen alueena ja tutkitaan vastuullisuusviestintää Saariston rengastiellä toimivien yritysten osalta. Tutkimusongelmaksi valittiin millä tavalla kestävä kehitys näkyy Saariston rengastiellä toimivien yritysten ulkoisessa viestinnässä. Tutkimusongelma vastaa kysymyksiin:

- Minkälaista tietoa matkailijan on mahdollista löytää yritysten kotisivuilta ja sosiaalisesta mediasta?
- Hyödyntävätkö alueella toimivat yritykset vastuullisen viestinnän periaatteita?
- Minkälaista vastuullisuusviestintää Saariston rengastiellä toimivat yritykset tuottavat?

Tämä tutkimus suoritettiin käyttäen kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimusaineisto kerättiin havainnoimalla alueella toimivien yritysten nettisivuja sekä sosiaalista mediaa. Havainnointi valittiin aineistonkeruumenetelmäksi, sillä tieto oli valmiiksi jo olemassa, mutta se tuli analysoida kokonaisuudeksi.

4.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen tutkimus eli laadullinen tutkimus. Laadullisella tutkimuksella halutaan saada ymmärrystä tutkitusta ilmiöstä ja saada tietoa, mistä tutkitussa ilmiössä on kyse. Mikäli ilmiö on tuntematon tai siitä ei ole paljon tietoa tai tutkimuksia, silloin kvalitatiivinen tutkimus on oikea tapa tutkia asiaa. Sen tarkoituksena on luoda uusia teorioita ja luoda ilmiöstä syvällisempi näkemys. (Kananen 2017, 35).

Aineisto kerätään tutkittavilta vuorovaikutuksessa, kuten haastattelun muodossa. Tutkimuksen tulee tapahtua sen aidossa ympäristössä. Tutkimusaineisto voi koostua tekstistä, haastatteluista, kuvista ja havainnoinneista. Tutkimusaineisto on usein monilähteistä. Laadullisessa tutkimuksessa on otettava huomioon tutkittavien näkökulma ja näkemys. Laadullinen tutkimus perustuu sanoihin ja lauseisiin, kun taas määrällinen tutkimus perustuu lukuihin. Sen tarkoitus on ymmärtää syvällisemmin tutkittavaa ilmiötä. Laadullisen aineiston tutkimusprosessi ei ole suoraviivainen ja siitä puuttuvat tiukat tulkintasäännöt. (Kananen 2017, 35-36).

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston määrää ei voida etukäteen määritellä, sillä tutkijan tulee kerätä aineistoa niin paljon, että hän ymmärtää ilmiötä. Jokaiselle aineistonkeruumenetelmälle on luotu tyyppillisen aineistoanalyysimenetelmät. Aineiston luotettavuus varmistetaan luotettavuusmenetelmillä. Tutkija valitsee tutkimukseen sopivat tutkimusmenetelmät, joiden tarkoituksena on tukea toisiaan prosessin aikana. (Tuomi & Sarajarvi, 71-72.)

Tutkimusongelma muutetaan tutkimuskysymyksiiksi, jolloin niihin on helpompi vastata. Tutkimuskysymyksiin saadaan vastaus kerätyillä aineistoilla. Aineisto voi olla joko itse kerättyä tai siihen voidaan myös käyttää valmiita sekundääriaineistoja. Aineisto kerätään tutkimukselle sopivalla menetelmällä. (Kananen 2017, 51).

Laadullisella tutkimuksessa käytetyimmät aineenkeruumenetelmät ovat havainnointi, haastattelut, dokumentit sekä kyselyt. Menetelmiä voidaan käyttää yhdisteltynä. Laadulliselle tutkimukselle ominaista on sen syklisyys, jossa aineistoa kerätään tarpeen mukaan ja sitä analysoidaan koko ajan. Tarkoituksena on kerätä niin paljon aineistoa, jotta tutkimusongelmaa on mahdollista ymmärtää. (Kananen 2017, 52-53).

Tutkimusongelma määritellä tarkasti. Tutkimusongelma määrittelee tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteet. Tutkimusongelmaa joudutaan usein rajaamaan, sillä se usein käsittelee liian laajaa aihetta. Tulee kuitenkin muistaa, että liika rajaus voi myös irrottaa tutkimuksen asiansyhteydestään. Rajaamisen tarkoituksena on helpottaa ilmiön hallintaa ja ratkaisun löytämistä. Rajaaminen tapahtuu usein tutkimuksen edetessä ja itse ongelman hahmottuessa. (Kananen 2017, 56-58).

Tutkimuksen pätevyyttä ja pysyvyyttä ilmaisevat validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetti ilmaisee, miten hyvin tutkimus mittaa tutkittavan ilmiön ominaisuutta. Oikea kohderyhmä ja kysymykset luova hyvän validiteetin tutkimukselle. Myös oikeat tutkimusmenetelmät vahvistavat validiteettia. Reliabiliteetti kuvaa miten luotettavia tutkimustulokset ovat. Pystyykö tulokset toistamaan vai tulivatko tulokset vai sattumalta. Reliabiliteetti on hyvä, mikäli tutkimuksen tulokset eivät ole sattumanvaraisia. (Jyväskylän Yliopisto 2009.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointi on hankalampaa. On kuitenkin yhteisiä tekijöitä, joiden avulla luotettavuutta voidaan parantaa. Näitä ovat esimerkiksi: kohde ja tarkoitus on selkeästi määriteltynä. Oma sitoutuminen tutkimukseen ja sen tärkeys. Millä tavalla aineistonkeruu on tapahtunut ja oliko siinä ongelmia. Esimerkiksi tehtiinkö haastattelut yksin ja vaikuttiko tutkijan omat mielipiteet haastatteluihin. Ketkä olivat tutkimuksen tiedonantajia ja millä perusteella heidät valittiin. Tutkimuksen kesto sekä tutkimuksen raportointi. Laadullisessa tutkimuksessa raportoinnin tulee olla yksityiskohtaista. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkijalla on tarpeeksi aikaa toteuttaa tutkimus ja kerätä tarpeeksi aineistoa. (Tuomi & Sarajärvi, 163-165.)

Laadullisessa tutkimuksessa on hyvä tarkistaa, että tutkimusongelmaan on saatu vastaus. Tulokset tulee esitellä mahdollisimman selkeästi. Tuloksien esittelyssä on mahdollista

hyödyntää visuaalisuutta, kuten taulukoita tai kuvioita. Tarkoituksena on luoda nopea kuva saaduista tuloksista. (Tuomi & Sarajärvi, 158.)

Tämä tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, sillä haluttiin saada tietoa, minkälaista vastuullista viestintää toteutetaan Saariston rengastiellä. Aiheesta ei löydy tietoa tai sitä on vähän. Tutkimusta ei voitu tehdä määrällisenä, sillä otoksia yrityksiä puolelta ei olisi ollut tullut tarpeeksi eivätkä ne olisi vastanneet tutkimuksen tarpeita. Tutkimus haluttiin suorittaa niin, että se antaisi mahdollisimman realistisen kuvan alueen vastuullisuusviestinnän tilanteesta. Tekninen havainnointi aineistonkeruumenetelmänä sopi tähän loistavasti.

4.2 Tutkimusmenetelmänä havainnoiva tutkimus

Havainnointia voidaan käyttää sekä laadullisen, että määrällisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä. Havainnointia voidaan käyttää tilanteissa, jossa ilmiöstä ei ole joko tietoa ollenkaan tai sitä on vähän. Havainnoinnin etuna on, että se kuvaa ilmiötä ja tapahtumaa juuri sellaisena kuin se on, sen luonnollisessa ympäristössä. Havainnoinnin käyttäminen aineistonkeruumenetelmänä toimii, mikäli ilmiö on mahdollista ”havainnoida.” Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi ihmisten mielipiteitä on vaikea havainnoida, sillä ajatuksia on mahdotonta ”lukea”. Havainnoinnin heikkous ainoana aineistonkeruumenetelmänä on sen suuri työmäärä. (Kananen 2017, 83.)

Havainnointi tapahtuu monessa eri tasossa. Ensimmäiseksi havainnoija tutustuu aiheeseensa yleisellä tasolla, eli tutustuu ilmiöön. Toisessa tasossa havainnoija keskittyy tutkimuskysymysten kannalta oleellisiin asioihin. Molemmat tasot ovat tärkeitä, jotta havainnoija ymmärtää kokonaisuuden. Havainnoinnissa on monia ongelmia. Tutkija voi tulkita tekemänsä havainnot oman maailmansa kautta. Mikäli havainnoija ei pääse osaksi tutkittavaa ilmiötä tai yhteisöä. Havainnointi epäonnistuu. (Kananen 2017, 84.)

Havainnointimenetelmiä on monia. Tekninen havainnointi on mahdollista suorittaa esimerkiksi internetsivujen kautta. Piilohavainnoinnissa tutkittavalla kohteella ei ole tietoa havainnoijasta. Menetelmän etuna on se, että havainnoinnista saatu tieto on autenttista. Tutkija ei saa vaikuttaa omalla olemassaolollaan tutkittavaan ilmiöön. Suorassa havainnoinnissa havainnoijan olemassaolo on selkeästi läsnä, mutta ei osana yhteisöä. Suora havainnointi voi vaikuttaa tutkittavan käyttäytymiseen ja sitä kautta myös saatuihin tuloksiin. Osallistuvassa havainnoinnissa havainnoija on osallisena tutkittavan yhteisön tai ilmiön toimin-

nassa. Osallistuva havainnointi edellyttää, että tutkija otetaan osaksi yhteisöä. Tutkimustulokset voivat epäonnistua, mikäli havainnoija riskeeraa tulosten autenttisuuden. (Kananen 2017, 84.)

Havainnointi tulee dokumentoida. Ilman dokumentointia, havainnointi ei ole tieteellistä. Havainnointi liittyy tilanteeseen tai tapahtumaan ja sillä tulee olla kesto, eli aikaväli, jolloin havainnointi on suoritettu. Strukturoidussa havainnoinnissa havainnoitavat asiat on määriteltävä etukäteen. Dokumentointi voi tapahtua päiväkirjamuodossa, johon havainnoija kirjaa tapahtumat. Mikäli tutkija ei tiedä, mitä hän havainnoi, hän kirjaa kaiken havaintonsa mahdollisimman yksityiskohtaisesti, jonka hän analysoi. Havainnointi voi tapahtua myös kuvaamalla tai taltioimalla tilannetta muulla tavalla (Kananen 2017, 85-86). Havainnointipäiväkirjan rakenne kannattaa suunnitella etukäteen ja käyttää sitä jokaisessa tutkimukseen liittyvässä havainnoinnissa. Se helpottaa ja tuo järjestelmällisyyttä havainnoinnin dokumentoimiseen. Havainnointipäiväkirjan lisäksi on hyvä tehdä muistiinpanoja kenttätöön aikana. Havainnoinnin aikana yksityiskohdat saattavat unohtua, mikäli niitä ei kirjata ylös. (Kananen 2017, 87).

Havainnoin työkaluina havainnointipäiväkirjassa voi käyttää esimerkiksi seuraavia elementtejä. Tila eli kohteen paikka ja sijainti. Mahdollinen huoneen koko. Ketkä ovat toimijat ja keitä ilmiö koskettaa? Minkälaisia he ovat, esimerkiksi ikä, koulutus ja sukupuoli. Mitä he tekevät? Mitä objekteja ympäristössä on ja vaikuttavatko ne tilanteeseen. Minkälainen tilanne on? Kokous, kahvitauko vai esimerkiksi hissi. Tavoitteet? Mihin toimijat pyrkivät. Onko kyseessä ongelman ratkaisu tai mahdollisesti mielipiteiden vaihtaminen. Minkälaisia tunteita osallistujat ilmaisevat ilmeinä tai tunteina? (Kananen 2017, 86.)

Tässä tutkimuksessa havainnointia käytettiin aineistonkeruumenetelmänä. Havainnointi suoritettiin havainnoimalla valittujen yritysten internetsivuja sekä sosiaalista mediaa (Facebook ja Instagram). Havainnointi suoritettiin keräämällä muistiinpanoja havainnointitaulukkoon (taulukko 3). Havainnoinnissa keskityttiin havainnoimaan kestävän kehityksen ekologisia sekä sosiaalisia osa-alueita. Havainnointikohteet päätettiin hyödyntämällä Suomenlinnan vastuullisuusviestintää sekä taulukko 2:sta. Havaintokohteiksi valittiin seuraavat asiat:

- onko kestäväälle kehitykselle merkitty oma osio
- onko yrityksellä mainintaa sertifikaateista ja onko niistä mahdollista saada lisätieto
- onko yrityksellä selkeästi kerrottu konkreettisista teoista
- onko visuaalisuutta käytetty hyväksi
- onko teksti mielenkiintoista ja lukijaa puhuttelevaa.

Taulukko 3. Havainnointitaulukko. (Katri Salo 2021)

	Kotisivut	Sosiaalinen media (Facebook, Instagram)	Erikoismaininnat (Taulukot, kuvat, testit jne)
Onko yrityksellä osiota kestävästä kehityksestä? Onko yrityksellä mainintaa tulevaisuuden tavoitteistaan kestävä kehityksen saralla?			
Minkälaisia toimia yritys tekee kestävä kehityksen puolesta?			
Onko yritys hyödyntänyt kuvia, houkuttelevia sanoja, taulukoita tai visoja vastuullisessa viestinnässään?			
Onko yrityksellä sertifikaatteja? Ovatko niiden määritelmät ja saamisedellytykset helposti saatavissa?			
Miten paikallisuus on tuotu esille yrityksen viestinnässä?			
Muuta?			

Havainnointiin valittiin 10 erilaista yritystä (taulukko 4). Valitut yritykset sijaitsevat Saariston rengastien sekä Pienen rengastien alueella Turun saaristossa. Yritykset toimivat esimerkiksi majoituksen, ravintolatoiminnan ja vierassatamapalveluiden parissa. Sivustot valittiin, sillä ne oli mainittu Visit Paraisten sekä Rengastie.fi palveluissa.

Taulukko 4. Yrityslistaus (Katri Salo 2021)

Yrityksen nimi	Nettisivut	Sosiaalinen media	Ravintola	Majoitusliike	Vierasvenesatama
Mossala Island Resort	http://mossala-island-resort.com/	https://www.facebook.com/MossalaIslandResort	x	x	x
Cafe Alppila	http://www.cafealppila.fi/	https://www.facebook.com/CafeAlppila	x	x	
Vuosnaisten meriasema	https://www.vuosnaistenmeriasema.com/	https://www.facebook.com/MossalaIslandResort	x	x	x
Pollin Piha	http://pollinpiha.fi/	https://www.facebook.com/PollinPiha-118534351582543	x	x	
Saaristo keskus Korpoström	https://skargardscentrum.fi/?lang=fi	https://www.facebook.com/skargardscentrum	x	x	x
GrillCafé Skagen	https://skagen.fi/	https://www.facebook.com/N%C3%A4sby-G%C3%A4sthavn-Grillcaf%C3%A9-Skagen-485641214817829	x		x
Airistomarina	https://airistomarina.fi	https://www.facebook.com/airistomarina	x		x
Ravintola Buffalo	http://www.ravintolabuffalo.com/	https://www.facebook.com/profile.php?id=100063670625235	x		x
Hinders Mökit	https://www.hinders.fi/	https://www.facebook.com/Hinders-m%C3%B6kit-Nauvo-417240258371938		x	
Villa Apollo	https://villa-apollo.fi/en/	https://www.facebook.com/VillaApollo	x	x	

4.3 Sisällönanalyysi

Laadullista analyysia voidaan tehdä kolmella eri tavalla. Aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti sekä teorialähtöisesti. Aineistolähtöisessä analyysissa pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus käyttäen tutkimusaineistoa. Analyysiyksiköitä ei olla etukäteen sovittu. Analyysiyksikkö voi olla esimerkiksi lause, sana tai kuva. Aikaisemmillä havainnoilla ei tulisi olla mitään tekemistä lopputuloksen kanssa, sillä analyysi toteutetaan vain tutkimuksen aineiston avulla. (Tuomi & Sarajärvi, 95-96.)

Teoriaohjaavassa analyysissa analyysiyksiköt valitaan aineistosta, mutta sitä ohjaa myös aikaisempi tieto. Ajatteluprosessia ohjaa aineistolähtöisyys mutta myös valmiit mallit ja ennakkotieto. Tutkimuksessa pyritään yhdistelemään näitä ja luomaan uusia näkökantoja. (Tuomi & Sarajärvi, 96-97.)

Teorialähtöinen analyysi on perinteinen analyysimalli. Teorialähtöinen analyysi nojaa esimerkiksi teoriaan tai auktoriteetin esittämään ajattelumalliin. Malli kuvataan tutkimuksessa

ja sitä kautta määritellään myös tutkimukseen sopivat käsitteet. Teorialähtöisessä analyysissä analyysia ohjaa aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys. (Tuomi & Sarajärvi, 97-98.)

Sisällönanalyysi on yksi laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmistä. Sen avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Se auttaa analysoimaan dokumentteja systemaattisesti sekä objektiivisesti. Lähes mikä tahansa kirjalliseen muotoon muutettu materiaali, kuten kirjat, artikkelit, havainnointit, kirjeet ja auki kirjoitetut haastattelut voivat olla dokumentteja. Analysoinnissa on tärkeää osata rajata tutkimukseen liittyvä materiaali ja epäolennainen data on jätettävä pois. Tutkimuksen oleellinen data kerätään yhteen. Kerätty data luokitellaan tai teemoitellaan. Pilkotusta datasta etsitään samankaltaisuuksia tai eroavuuksia, jotka jaetaan omiin ryhmiin. Luokittelun jälkeen kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi, 91-93, 103.)

Tutkimuksessa aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä. Tutkimuksen analyysin tarkoitus on luoda selkeä, sanallinen kuvaus ilmiöstä. Aineisto pelkistetään analysoinnin avulla mahdollisimman tiivistettyyn ja yleiseen muotoon kadottamatta tärkeää informaatiota. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn. Teoriaa ja johtopäätöksiä verrataan keskenään uutta teoriaa muodostaessa. Johtopäätöksiä tehtäessä tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan. (Tuomi & Sarajärvi, 108, 112-113.)

Tämä tutkimus toteutettiin aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä. Tutkimuksessa aineisto kerättiin tutkimuksen valittujen yritysten nettisivuilta sekä sosiaalisen median kanavista. Aineiston keruumenetelmänä käytettiin havainnointia.

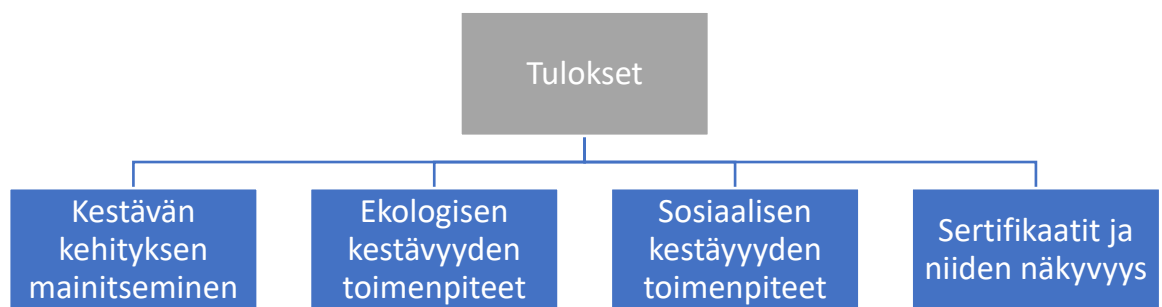
Aineistosta löydetty data kirjoitettiin ylös muistiinpanomenetelmällä. Havainnointi suoritettiin kahden päivän aikana ja havainnoitavat sivustot käytiin läpi kahdesti, jotta pystyttiin muodostamaan kokonaisuudesta kuva. Löydetty data pelkistettiin ja kirjoitettiin auki havainnointilomakkeelle. Datasta etsittiin tutkimustehtävään olennaisia sanoja, kuten "kestävä kehitys", "paikallisuus", "lähiruoka" ja esimerkiksi "kierrätys". Datasta etsittiin samankaltaisuuksia ja eroavaisuudet irrotettiin omaksi ryhmäksi.

Aineistosta löydetty samankaltaiset datat käytiin läpi ja se ryhmiteltiin alaluokiksi. Alaluokkia yhdisteltiin yläluokiksi. Yläluokiksi muodostui tuloksista löytyvät "kestävät ekologiset toimenpiteet", "kestävät sosiaaliset toimenpiteet", "kestävän kehityksen maininta" ja "sertifikaatit ja niiden näkyvyys".

5 Tutkimuksen tulosten esittelyä

Tässä luvussa esitellään havainnoinnin avulla saadut tutkimustulokset. Havainnoitavia yrityksiä oli kymmenen. Yritysten toimialat olivat vierasvenesatamat, majoitusliikkeet sekä ravintolatoiminta. Vain yksi yrityksistä keskittyi yhteen toimintaan. Muut yritykset keskittyivät kahteen tai enempään toimintaan, kuten esimerkiksi ravintolan ja vierassataman pyörittämiseen. Kymmenestä yrityksestä 4:llä oli toimintaa ympärivuoden. Kuusi yritystä sijaitsi lossilauttamatkan takana.

Tutkimustulokset on jaettu neljään eri kappaleeseen (kuvio 2). Kappaleessa 5.1 keskitytään siihen, miten kestävä kehitys on suoraan mainittu yritysten internetsivuilla sekä sosiaalisessa mediassa. Kappaleessa 5.2 keskitytään erilaisiin ekologisen kestävyys toimenpiteisiin. Kappaleessa 5.3 keskitytään sosiaalisen kestävyys toimenpiteisiin ja miten ne näkyvät yritysten internetsivuilla sekä sosiaalisessa mediassa. Viimeisessä kappaleessa tutustutaan yritysten sertifikaatteihin ja minkälaista tietoa niistä oli mahdollista löytää.

Kuvio 2. Tulokset (Katri Salo 2021)

5.1 Kestävän kehityksen mainitseminen

Kahdella yrityksellä on mainittu kestävä kehitys osana toimintaa internetsivujen kautta. Mossala Island Resort kertoo toiminta-ajatusosiossa toimistaan luonnon, sosiaalisen ja kulttuurisen toiminnan tukemisessa (kuva 4). Yritys listaa myös tulevaisuuden tavoitteitaan ja toimenpiteitä, kuten esimerkiksi yrityksen, asiakkaiden ja hankkijoiden hiilijalan kompensoimisen. Villa Apollo kertoo kestävä kehityksen toimistaan "Meistä" osiossa. Kestävän kehityksen osio on yhdessä tilausravintola osion kanssa. Kestävä kehitys osio on mahdollista löytää selaamalla sivustoa alaspäin eikä siitä ole merkintää itse osion linkissä. Villa Apollo on listannut omia kestävä kehityksen toimia, mitkä ovat heillä käytössä.

Saaristokeskus Korpoströmin sivustolta on mahdollista löytää tietoa paikallisista luontosäännöksistä koskien vierasvenesatamaa, mutta tämä osa sivustosta on vain ruotsin kielellä. Sivusto käännetään kesäisin myös suomeksi. Luontosäännöksistä on mahdollista löytää tietoa esimerkiksi jätteiden käsittelystä. Sosiaalisessa mediassa Hinders jakaa Visit Paraisten vinkit kestävästä aktiiviteistä saaristoalueella.

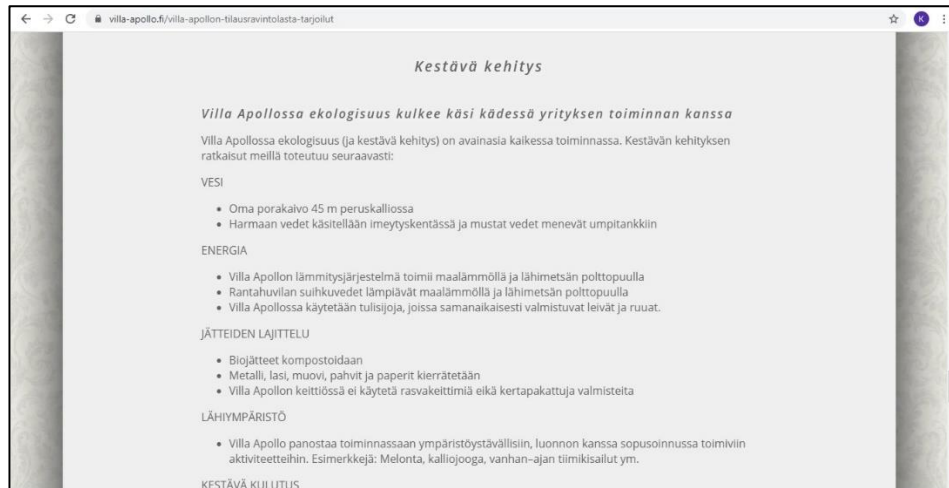

Kuva 4. Kuvakaappaus Mossala Island Resort (Mossala 2021)

5.2 Ekologisen kestävyuden toimenpiteet

Tämän kappaleen yhdistäviä käsitteitä olivat jätteiden käsittely, luonnonsuojelu ja kalastus, pyöräily ja julkinen liikenne, kierrätetyt materiaalit ja ruokahävikin minimointi. Ne tulivat esille eniten havainnoitujen yritysten nettisivuilla sekä sosiaalisessa mediassa.

Jätteiden käsittely, kierrätys ja septikpumpun käyttö tulivat vastaan vierasvenesatamien nettisivuilla. Vain kahdella vierasvenesatamalla ei ollut minkäänlaista mainintaa jätteiden käsittelystä. Vierasvenesatamapalveluiden käyttö onnistui erillismaksusta, mutta se ei ollut ilmaista missään yrityksessä. Saaristokeskus Korpoströmillä oli mahdollisuus hyödyntää jätelajittelua myös ilman satamamaksua. Jätteet oli mahdollista kierrättää pienemmällä kertamaksulla. Muista toimialoista vain Villa Apollolla oli merkintä kierrätyksestä (kuva 5).

Kuva 5. Kuvakaappaus Villa Apollo (Villa Apollo 2021)

Paikallinen luonto on yksi näkyvimmistä kuvatuista asioista yritysten nettisivuilla sekä sosiaalisessa mediassa. Paikallinen luonto ja sen suojeleminen oli mainittu Saaristokeskus Korpoströmin nettisivuilla ”luontosäännökset” kohdassa sekä sosiaalisessa mediassa. He jakavat sosiaalisessa mediassaan aktiivisesti tietoa vieressä sijaitsevasta Saaristomeren kansallispuistosta sekä alueella sijaitsevan UNESCO biosfäärialueen suojelemisesta. GrillCafe Skagen on jakanut useita postauksista luonnon suojelemisesta Facebookissa. Postauksissa käsitellään esimerkiksi mattopesun haitallisuutta luonnonvesissä. Saaristokeskus Korpoströmin tiloissa toimii näyttelyitä, jotka keskittyvät alueen luontoon. ”Meidän saaristomme” ja ”kala ja ihminen” ovat muutama esimerkki näistä.

Kalastus on mainittu aktiviteettinä monella sivustolla. Kuitenkin vain kahdella yrityksellä on maininta kalastusluvista ja niiden hankkimisesta. Mossala Island Resortin sivustolta löytyy linkki, jota kautta on mahdollista hoitaa kalastuslupa alueelle. Saaristokeskus Korpoström on jakanut webinaarin aiheesta ”Saaristomeren luonnonkalan hyödyntämispotentiaali”.

Pyöräily sekä saapuminen julkisilla kulkuneuvoilla on mainittu GrillCafe Skagenin reitti-vaihtoehtoissa. Cafe Alppilan sivustolla on merkintä mökeistä, jotka sopivat erityisesti henkilöille, jotka kulkevat Saariston rengasreitin pyörällä. GrillCafe Skagen on jakanut Facebookissa paikallisten linja-autojen aikatauluja. Hinders on merkinnyt ”kulkuyhteydet” karttaan lähimmän bussipysäkin. Villa Apollo mainitsee myös mahdollisuudesta saapua paikan päälle linja-autolla. Sivustolta selviää, että sekä Turusta lähtee useita busseja Paraisiin päivittäin.

Villa Apollo sekä Pollin piha mainitsevat entisöinnin sekä kierrätetyt materiaalit internetsivustoillaan. Villa Apollo sekä Pollin piha ovat hyödyntäneet paikallisia materiaaleja entisöinnissä tai uusien rakennusten rakentamisessa. Molempien sisustuksessa on käytetty

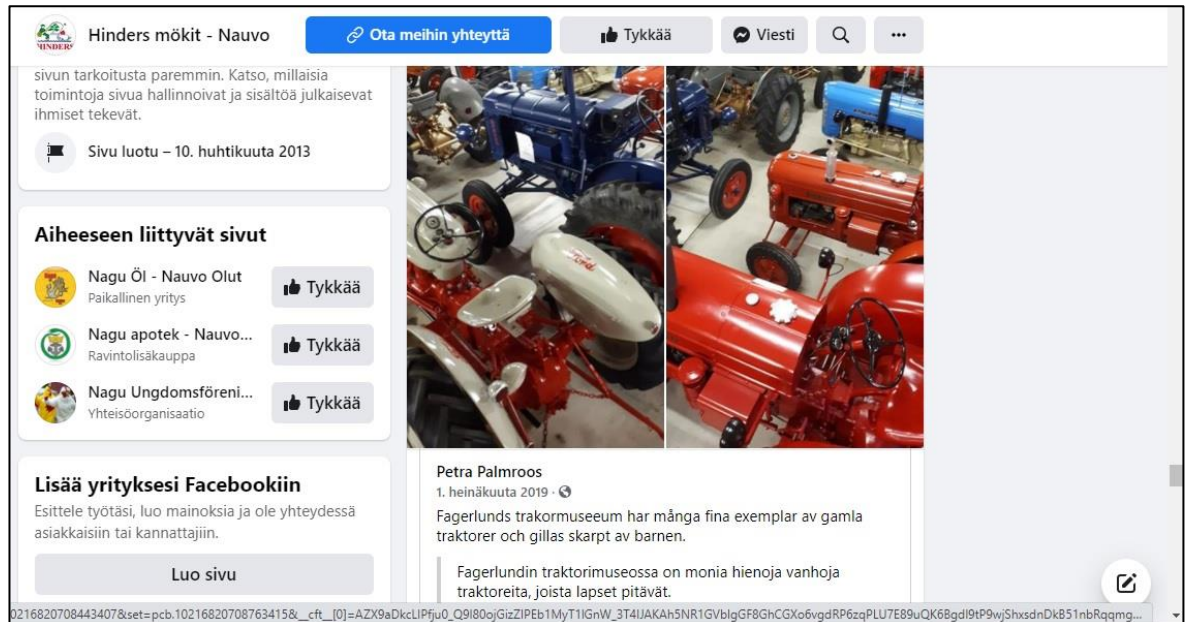
vanhoja, hyödyttömäksi jääneitä esineitä ja tuotu niille uusi tapa käyttää. Villa Apollo on postannut Instagramiinsa kuvan vanhoista suksista, joista on tehnyt ”uniikki” sisustuselementti. Samassa postauksessa kerrotaan alueen historiasta ja miten suksilla on ennen kuljettu jäiden yli saaresta toiseen. Uusiokäyttö näkyy myös toisessa postauksessa, jossa Villa Apollo ohjeistaa videon muodossa, kuinka vanhoista kananmunankenkoista tehdään sytykeruusuja saunan uuniin.

Ruokahävikin minimointi on esillä yritysten sivuilla. Vuosnaisten meriasemalla ruuasta maksetaan painon mukaan. Ravintolan sivustolta selviää, että ruoan saa kasata itse lautaselle pöydästä ja näin ei tarvitse maksaa turhasta. Lastenannokset ovat näkyvillä lähes jokaisessa havainnoidussa ravintolassa.

5.3 Sosiaalisen kestävyden toimenpiteet

Paikallisten toimijoiden kannattaminen, lähiruoka ja avoimet työpaikat ovat kaikki sosiaalisen kestävyden toimenpiteitä.

Paikallisten kannattaminen näkyy Saariston rengastiellä tutkituissa yrityksissä. Saaristokeskus Korpoströmin sosiaalisessa mediassa kerrotaan kuvin ja sanoin paikallisista käsityöläisistä. Käsityöläiset ja heidän työnsä esitellään ja kerrotaan, mistä niitä on mahdollista ostaa. Kolmen yrityksen sosiaalisessa mediassa esiintyy paikallisia toimijoita, kuten musiikkiyhtyeitä, taxiveneyrittäjiä, paikallisia museoita, kahvilayrittäjiä sekä oppaita (kuva 6). Airisto Marina mainitsee yhteistyökumppaninaan Jettivuokraus nimisen yrityksen ja jakanut yhteystiedot ja hinnaston sivuillaan. Airisto Marinasta on mahdollista vuokrata esimerkiksi vesijettejä heidän kautta. GrillCafe Skagen on jakanut sosiaalisessa mediassa postauksen paikallisten toimijoiden tukemisesta pandemian aikana. Pollin piha mainitsee sivustollaan käyttäneen entisöinnissä paikallisia yrityksiä niin paljon kuin mahdollista.

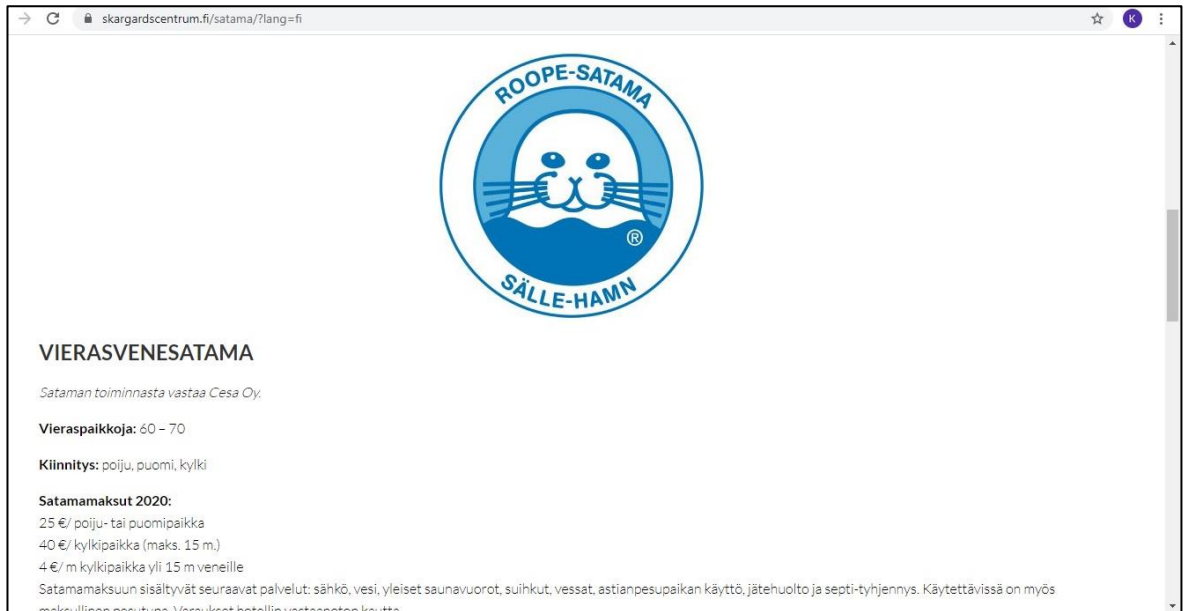
Kuva 6. Kuvakaappaus Hinders (Hinders 1.7.2019)

Paikallisuuden kannattaminen näkyy myös lähiruuan suosimisessa. Saaristokeskus Korpoström mainitsee ruokalistassaan Piipanojan kylmäsavulohen Nauvosta. Myös Vuosnaisten meriasema mainitsee miltä alueelta saa kalansa. Saariston lammas löytyy ainakin kahden ravintolan ruokalistalta. Villa Apollo tuo tarinallisuutta kertoessaan käyttävänsä ”vapaana juoksennellutta riistaa” ja kuvailee sen tuoman ”makuun särmää”. Villa Apollo kertoo myös hyödyntävänsä oman pihan ja metsän antimia ruuassaan esimerkiksi marjojen ja sienien muodossa. Paikallista saaristolaisleipää on mahdollista saada Ravintola Buffalosta, jossa se on itse leivottu. Ravintola Buffalon saaristolaisleipää on mahdollisuus ostaa myös lähisaarista. Sesonkimaisuus mainitaan usean ravintolan ruokalistassa.

GrillCafe Skagen ja Saaristokeskus Korpoström toimivat alueella luoden uusia työpaikkoja. Molempien sosiaalisessa mediassa haettiin työntekijöitä kesäkaudeksi, mutta myös kokoaikaiseksi. Kesken kiireisintä kautta, Saaristokeskus Korpoström perii saapuvilta ryhmiltä 50 EUR. 50 EUR kattaa työntekijäkulut, jonka avulla pystytään palkkaamaan ja kutsumaan työntekijöitä tarpeeksi paikan päälle. Pollin pihassa on mahdollista vuokrata henkilökunta käyttöön juhlien ajaksi. Hinta määräytyy tuntien mukaisesti.

5.4 Sertifikaatit ja niiden näkyvyys

Saaristokeskus Korpoström on saanut Roope-satama merkin. Merkki on näkyvillä satamainfon yhteydessä (kuva 7). Sivustolta löytyvä Roope-satamakuvake ohjaa kävijän Roope-sataman kotisivuille. Roope-satamat ovat ympäristöystävällisiä satamia. Se on Pidä Saaristo Siistinä Ry:n myöntämä merkki.

Kuva 7. Kuvakaappaus Saaristokeskus Korpoström (Korpoström 2021)

Oiva-raportti oli nähtävillä kolmessa eri ravintolassa. Raportin muoto vaihteli, Ravintola Buffalo oli linkittänyt Oiva-raporttinsa, kun taas Pollin piha oli ottanut siitä kuvan kotisivuilleen. Vuosnaisten asemalla Oiva-raportinkuvake löytyi muiden sertifikaattien lomasta etusivulta. Oiva-raportista on mahdollista nähdä elintarvikeyritysten valvontatulokset.

Villa Apollon nettisivustolta oli mahdollista saada lisätietoa Green Start sertifikaatista, jonka he ovat saaneet. Green Start on matkailualan yrittäjille suunnattu vastuullisen matkailun kehittämistyökalu. Villa Apollon sivustolle on mainittu, minkälaisia kriteereitä sen saamiseksi on olemassa. Green Start on Metsähallituksen ja Haaga-Perhon sertifikaatti.

6 Johtopäätökset tulosten pohjalta/analyysi

Tässä luvussa käsitellään analyysistä selvinneitä tietoja. Löydettyjä tuloksia peilataan myös Suomenlinnan vastuullisuusviestinnän löydöksiin. Johtopäätökset tehdään nojaten tämän tutkimuksen teoriaan. Lopussa kerrotaan mahdollisesta kehittämisideasta.

Havainnointiin valitut yritykset viestivät vastuullisuudesta ja kestävästä kehityksestä hyvin eri tasoilla. Yritysten löytäminen oli haastavaa, sillä osalla alueella toimivista yrityksistä ei ollut kunnollisia kotisivuja tai sosiaalista mediaa. Suurin osa alueella toimivista yrityksistä on pienyrittäjiä. Vain muutama tutkimuksessa esitelty yritys on auki vuodenympäri.

Kappaleessa 2.1 kuvataan tulevaisuuden matkailutrendejä sekä kulutuskäyttäytymistä. Ekologinen matkailu on yksi kasvavista trendeistä ja kestävästä kehityksestä kiinnostuvien matkailijoiden määrä on kasvussa. Arvot näkyvät myös matkailijoiden kulutuksessa. Yksi kulutusta ohjaavista asioista oli tiedon tai tuotteen saatavuus. Tiedon saatavuus kestävästä kehityksestä oli huono havainnoitavissa yrityksissä.

Vain muutamalla yrityksellä oli suora maininta vastuullisuudesta tai kestävästä kehityksestä. Tuloksissa on tuotu esille erilaisia konkreettisia toimia, jotka ovat kestävä toiminnan mukaisia, mutta suoranaista mainintaa kestävästä kehityksestä oli todella vähän. Vain kahdella yrityksellä oli määritelty kestävä kehityksen toimia kotisivullaan. Yhdellä yrityksellä kestävä kehitys oli mainittu sosiaalisessa mediassa nimellä. Peilattaessa Suomenlinnan ulkoiseen viestintään, heillä kestävä kehitys on tuotu esille voimakkaasti ja kestävä kehityksen toimenpiteet löytyvät heti etusivulta. Kestävä kehitys on sosiaalisessa mediassa tuotu esille esimerkiksi vapaaehtoistyöhakemusten ja visojen avulla.

Vastuulliset viestinnän piirteitä ovat esimerkiksi hauskat, opettavat kielikuvat. Villa Apollo käyttää nettisivuillaan vahvoja kielikuvia, jotka viestivät myös kestävydestä esimerkiksi ekologisten rakennusmateriaalien muodossa. Teksteissä kuvaillaan ekologista rantahuvi-
laa, jonka alla on ihana katsoa tähtiä. Visuaalisuutta on hyödynnetty kuvien muodossa. Vierassatamien infoissa oli hyödynnetty kuvia, joiden avulla matkailija saa helposti tiedon mitä palveluita heillä on. Yritykset ovat hyödyntäneet saariston luontoa ja siitä löytyy kuvia niin kotisivujen kuin sosiaalisen median kautta.

Luontokuvien yhteydessä olisi loistava mahdollisuus tuoda esille luonnonmonimuotoisuutta ja sen suojelua. Vain yksi yritys oli aktiivisesti tuonut esille alueen luonnon suojelua sosiaalisissa päivityksissään.

Vastuullinen viestintä ei saisi olla asiakasta syyllistävää. Vuosnaisten meriaseman ravintolassa ruuan hinta määräytyy painon mukaan. Asia on tuotu esille niin, että asiakas voittaa tilanteessa ja maksaa vain itse valituista tuotteista painon mukaan. Saaristokeskus Korporström tuo esille työntekijöiden hyvinvoinnin ja paremman asiakaspalvelun kertoessaan 50 EUR lisämaksusta kesän korkeimpana sesonkiaikana. Molemmissa tapauksissa yritykset kertoivat mitä asiakas saa, kun hän valitsee heidän vaihtoehtonsa.

Yritykset olivat maininneet tukevansa paikallisia toimijoita ja hankkivansa suurimman osan tuotteistaan lähituottajilta. Vain muutaman yrityksen kohdalla oli mahdollista saada informaatiota, mistä esimerkiksi ravintolassa tarjotut kalat oli kalastettu. Yksittäisiä palveluntarjoajia oli mainittu nimellä. Peilattaessa Suomenlinnan tarjoamaan informaatioon, ero on suuri. Suomenlinnan sivustoilla palveluntarjoajat on nimetty sekä heidän yhteistietonsa on jaettu avoimesti. Avoin kommunikointi hankkijoista ja yhteistyökumppaneista on tärkeä osa vastuullista viestintää. Yrityksen toiminta saattaa vaikuttaa viherpesulta, jos yritys ei läpinäkyvästi halua kertoa toiminnastaan ja yhteistyökumppaneistaan. Läpinäkyvyys takaa sen, että yhteistyökumppaneidenkin toimia on mahdollista seurata ja kaikki prosessit on mahdollista jäljittää.

Kokonaisuudessaan tiedon löytäminen oli vaikeaa. Vain muutama yrityksistä oli maininnut kestävästä kehityksen toimia, mutta suurimassa osassa tietoa oli vaikea löytää tai sitä ei ollut. Saariston rengastiellä toimivissa yrityksissä puuttui vastuullisen viestinnän selkeys ja yhdenmukaisuus. Ottaen huomioon alueen sijainnin Saaristomeren kansallispuiston vieressä ja kasvavat kävijämäärät, tietoa vastuullisuudesta ja kestävästä toimista oli vähän.

Kehitysehdotuksena olisi, että alueen matkailuneuvonta tekisi vastuullisesta matkailusta ja kestävästä kehityksestä tietopakettin, jota alueella toimivat yritykset voisivat hyödyntää kotisivuillaan ja sosiaalisessa mediassa. Tietopaketti voisi olla ”vinkkejä vastuulliseen matkailuun” tyyppinen kokonaisuus, josta matkailijalla olisi helppo omaksua tietoa kestävästä kehityksestä ja miten toimia ja liikkua alueella kestävästi. Tietopaketti tulisi olla ainakin kolmella kielellä ruotsiksi, suomeksi sekä englanniksi tavoittaakseen suurimman osan alueelle matkaavista. Tietopaketti luotaisiin, jotta alueen viestintä kestävästä kehityksestä olisi yhtenäinen. Se myös ohjaisi yritysten toimintaa vastuullisemmaksi.

7 Pohdinta

Opinnäytetyön kirjoittaminen oli itselleni pitkä, mutta antoisa prosessi. Aiheen valinta oli helppo, sillä kestävä kehitys on itselleni tärkeä osa arkea ja toimintaani. Olen matkailut saaristossa paljon ja tahdoin tutustua Turun saaristoon ja Saariston rengastiehen tutkimuksen kautta.

Tutkimus on kirjoitettu COVID-19 pandemian aikana. Pandemian luoma ilmapiiri sekä työssä käyminen toivat haasteita kirjoittamiseen. Aineiston keruumenetelmä muuttui, kun haastateltavia ei löytynyt tarpeeksi. Tähän vaikuttaa alueen suuruus, yritysten kausiluonteisuus sekä COVID-19. Aineisto päätettiin kerätä havainnoimalla alueella toimivien yritysten sivustoja sekä sosiaalista mediaa. Työt vaikeuttivat ajan löytämistä ja aikatauluttamista. Aikataulut pettivät useasti ja tutkimuksen teko viivästyi.

Tutkimusta tehdessä, mietin sen luotettavuutta, validiteettia ja reliabiliteettia. Mietin mahdollisuutta, että minulla olisi jäänyt jotain oleellista huomaamatta, koska tein havainnoin yksin. Mietin vaikuttaako oma asenteeni kestävästä kehitystä kohtaan tutkimuksen tuloksiin. Tutkimus tehtiin mahdollisimman johdonmukaisesti, jotta objektiivisuus säilyisi ja teoriaa olisi mahdollista verrata tuloksiin. Tutkimus yritettiin kuvata mahdollisimman yksityiskohtaisesti, jotta se olisi selkeä lukijalle. Validiteetin kannalta tutkittava kohderyhmä oli oikea, mutta havainnoitavia yrityksiä oli mahdollisesti liian vähän. Havainnoissa tutkitut aiheet olivat oikeita, mutta suoraa tietoa oli vaikea löytää, joten tietoa tuli välillä ”lukea rivien väliltä”. Tutkittava aihe oli rajattu selkeästi.

Tarkasteltaessa tutkimuksen reliabiliteettia, tulokset on mahdollista toistaa, sillä ne tehtiin havainnoimalla yrityksiä internetsivuja sekä sosiaalista mediaa. Tulos voisi muuttua, mikäli toisto tehtäisiin pidemmän ajan päästä, sillä internetsivuja ja sosiaalista mediaa voidaan päivittää. Yritykset voivat lopettaa toimintansa ja vaihtoehtoiset uudet yritykset voivat aloittaa toimintansa, jolloin tulokset saattaisivat muuttua.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöstä jäi hyvä kokemus. Opin, että aikatauluni usein pettivät ja vastaisuudessa minun täytyy osata jättää enemmän aikaa kirjoittamiseen. Koen, että tutkimus on ajankohtainen kestävä matkailun kasvaessa yhä trendikkäämmäksi. Tutkimus opetti itselleni paljon kestävästä kehityksestä ja erityisesti vastuullisesta viestinnästä. Koen, että katson tästä eteenpäin varsinkin matkailuyritysten sivuja kriittisemmin. Toimin itse matkailualalla ja koen, että pystyn hyödyntämään myös oppeja omassa työssäni.

Jatkotutkimuksena voisi olla vastuullisen viestinnän opas saaristomatkoilun yrityksille, joka antaisi ehdotuksia, minkälaista tietoa tulisi yritysten sivustoilta löytyä kestävästä ja vastuullisesta matkoilusta.

Lähteet

Business Finland 2021a. Kestävä kehitys ja tulevaisuuden trendit. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/tuotekehitys-ja-teemat/kulttuurimatkailu/culture-creators/kestava-kehitys-ja-tulevaisuuden-trendit>. Luettu: 5.5.2021.

Business Finland 2021b. Kestävä matkailu lyhyesti. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/vastuullisuus/kestava-matkailu-lyhyesti>. Luettu: 5.5.2021.

Euroopan ympäristökeskus 2014. Mikä saa meidät ostamaan ne tuotteet, jotka ostamme? Luettavissa: <https://www.eea.europa.eu/fi/ymparisto-signaalit/signaalit-2014/haastattelu/mika-saa-meidat-ostamaan-ne>. Luettu: 16.4.2021.

ELY 2019. Saariston liikenne. Luettavissa: <https://www.ely-keskus.fi/web/ely/tilastot>. Luettu: 20.2.2019.

Helsingin kaupunki. Saaristo-Opas. Luettavissa: https://www.hel.fi/hel2/Helsinginseutu/liitteet/Saaristo_opas.pdf. Luettu: 5.5.2021.

Hinders 1.7.2019. Fagerlunds trakormuseum har många fina exemplar av gamla traktorer och gillas skarpt av barnen. Facebook-päivitys. Luettavissa: <https://www.facebook.com/Hinders-m%C3%B6kit-Nauvo-417240258371938/>. Luettu: 20.5.2021.

Ilmasto-Opas 2019. Kasvihuonekaasupäästöt. Luettavissa: <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastomuutos/hillinta/-/artikkeli/42433dde-827f-485e-9fa9-45b49bfa317/maailman-kasvihuonekaasupaastot-kasvavat-yha.html>. Luettu: 19.8.2020.

Jyväskylän Yliopisto, 2009. Validiteetti ja reliabiliteetti. Luettavissa: http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf. Luettu: 22.5.2021.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. JAMK. Jyväskylä.

Kestävä kehitys 2019. Mitä on kestävä kehitys? Luettavissa: <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>. Luettu 10.2.2019.

Korpoström 2021. Vierasatama. Luettavissa: <https://skargardscentrum.fi/satama/?lang=fi>.
Luettu: 20.5.2021

Lautta 2021. Saariston rengastie. Luettavissa: <https://lautta.net/saariston-rengastie.php> Luettu: 19.5.2021.

Lounaistieto 2019. Matkailun edistäminen. Luettavissa: <https://www.lounaistieto.fi/tietopalvelut/mal/matkailun-edistaminen/>. Luettu: 13.3.2019.

Luontoon 2020a. Merenkurkun saaristo. Luettavissa: <https://www.luontoon.fi/merenkurkku/luonto>. Luettu: 14.4.2020.

Luontoon 2020b. Merenkurkun saariston palvelut. Luettavissa: <https://www.luontoon.fi/merenkurkku/palvelut>. Luettu: 14.4.2020.

Luontoon 2020c. Saaristomeren kulkuyhteydet. Luettavissa: <https://www.luontoon.fi/saaristomeri/kartatjakulkuyhteydet>. Luettu: 15.4.2020.

Luontoon 2020d. Saaristomeren palvelut. Luettavissa: <https://www.luontoon.fi/saaristomeri/palvelut>. Luettu: 15.4.2020.

Maa- ja metsätalousministeriö 2017. Suomen saaristo- ja vesistömatkailusta eurooppalainen vetovoimatekijä – saaristo- ja vesistömatkailun selvityshankkeen loppuraportti. Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79421/03_17_Suomen_saaristo_ja_vesistomat_kailusta_FINAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 5.5.2021.

Mossala 2021. Toiminta-ajatuksemme Mossalan saarella. Luettavissa: <http://mossala-island-resort.com/toimintamallimme/>. Luettu: 20.5.2021

National Geographic 2019. RENEWABLE ENERGY 101. Luettavissa: <https://www.nationalgeographic.com/environment/article/renewable-energy>. Luettu: 01.3.2020.

Peda 2020. Monimuotoisuuden suojele. Luettavissa: https://peda.net/yhdistykset/bmolry/oppimateriaalit/eyy/yhteinen_ymparisto/monimuotoisuus/ms. Luettu: 01.3.2020.

Pidä Saaristo Siistinä ry 2020a. Tietoa meistä. Luettavissa: https://www.pidasaaristosii-tina.fi/tietoa_meista. Luettu: 28.1.2020.

Pidä Saaristo Siistinä ry 2020b. SaaRa. Luettavissa: https://www.pidasaaristosiistina.fi/tieto_meista/ymparistoprojektit/saara_-_ravinnekiertoa_saaristomeren_matkailukohteissa. Luettu: 28.1.2020.

Pidä Saaristo Siistinä ry 2020c. Ympäristöprojektit. Luettavissa: <https://www.pidasaaristosiistina.fi/ymparistoprojektit>. Luettu: 28.1.2021.

Retkipaikka. Saaristomeri. Luettavissa: <https://retkipaikka.fi/saaristomeren-kansallispuisto/#palvelut>. Luettu: 15.4.2020..

Saariston rengastie 2019a. Reitti. Luettavissa: <http://www.saaristonrengastie.fi/content/reitti>. Luettu: 13.3.2019.

Saariston rengastie 2019b. Pikku rengastie. Luettavissa: <http://www.saaristonrengastie.fi/content/pikku-rengastie>. Luettu: 13.3.2019.

Said J. & Maryono M. 2017. Motivation and perception of tourists as push and pull factors to visit national park. Luettavissa: https://www.e3sconferences.org/articles/e3sconf/pdf/2018/06/e3sconf_icensis2018_08022.pdf. Luettu: 19.5.2021

Shopify 2021. Benchmarking. Luettavissa: <https://www.shopify.com/encyclopedia/benchmarking>. Luettu 10.5.2021.

Stadissa 2021. S Helsingin saaret, vesireitit ja merellinen Helsinki. Luettavissa: <https://www.stadissa.fi/paikat/1491/helsingin-saaret-vesireitit-ja-merellinen-helsinki>. Luettu: 5.5.2021.

Strange, T & Bailet, A. 2008. Sustainable Development. Organisation for Economic Cooperation and Development.

Suomenlinna 2021a. Maailmanperintösopimus. Luettavissa: <https://www.suomenlinna.fi/maailmanperinto/sopimus/>. Luettu: 5.5.2021

Suomenlinna 2021b. Kestävän matkailun periaatteet. Luettavissa: <https://www.suomenlinna.fi/maailmanperinto/kestava-matkailu/kestavan-matkailun-periaatteet/>. Luettu: 5.5.2021.

Suomenlinna 2021c. Mittaaminen ja seuranta. Luettavissa: <https://www.suomenlinna.fi/maailmanperinto/kestava-matkailu/mittaaminen-ja-seuranta/>. Luettu:5.5.2021

Suomenlinna 2021d. Vinkit vastuulliseen vierailuun. Luettavissa: <https://www.suomenlinna.fi/kavijalle/suunnittele-kayntisi/vinkit-kestavaan-vierailuun/>. Luettu: 5.5.2021

Suomenlinna 2021e. Palveluntarjoajat. Luettavissa: <https://www.suomenlinna.fi/kokous-ja-juhlatilat/palveluntarjoajat/> Luettu: 5.5.2021

Suomenlinna 2021f. Kestävä matkailu. Luettavissa: <https://www.suomenlinna.fi/maailmanperinto/kestava-matkailu/>. Luettu: 5.5.2021

Suomen YK-Liitto 2019. Yhdistyneet kansakunnat. Luettavissa: <https://www.yk-liitto.fi/yk70v/yk>. Luettu: 4.4.2019.

THL 2021. Vertaisarviointi. Luettavissa. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/hankkeet-ja-hanketuki/arviointi/vertaisarviointi>. Luettu: 10.5.2021.

TOURIST 2021. Project information. Luettavissa: <https://tourist.fh-joanneum.at/project-information/>. Luettu: 5.5.2021.

TS 2016.Saariston rengastie täyttää 20 vuotta. Luettavissa: <https://turunseutusanommat.fi/2016/05/saariston-rengastie-tayttaa-20-vuotta/>. Luettu: 15.3.2019.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.

UN 2019. What is Sustainable Development. Luettavissa: <https://www.un.org/sustainable-development/blog/2015/09/what-is-sustainable-development/>. Luettu: 15.3.2019.

UEF 2017. Kohti vastuullista matkailua hanke lokakuu 2017. Näin viestit vastuullisuudesta ja kestävydestä. Katja Pasanen, Kauppatieteiden laitos, matkailualan opetus- ja tutkimuskeskus. University of Eastern Finland. Luettavissa: https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2019/10/Viesti_kestavyydesta_ja_vastuullisuudesta-UEF_XAMK.pdf. Luettu: 1.4.2021.

Villa Apollo 2021. Villa Apollon tilausravintola Paraisilla, lähellä Turku. Luettavissa: <https://villa-apollo.fi/villa-apollon-tilausravintolasta-tarjoilut>. Luettu: 20.5.2021

Visit Parainen 2021. Saariston rengastie. Luettavissa: <https://visitparainen.fi/fi/saariston-rengastie/>. Luettu: 15.5.2021.

Visit Turku 2019a. Turun saaristo. Luettavissa: https://www.visitturku.fi/turun-saaristo_. Luettu: 20.2.2019.

Visit Turku 2019b. Saariston rengastie. Luettavissa: https://visitturku.fi/saariston-rengastie_fi. Luettu: 20.2.2019.

Visiittori 2019. Turun saaristo. Luettavissa: https://visiittori.fi/turun_saaristo. Luettu: 13.3.2019.

Ympäristö 2020a. Merenkurkun alue. Luettavissa: [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Merenkurkun_saaristo\(6859\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Merenkurkun_saaristo(6859)). Luettu: 14.12.2020

Ympäristö 2020b. Saaristomeren alue. Luettavissa: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Lounais-Suomen_vedet/Saaristomeri. Luettu: 15.4.2020.

Ympäristöministeri. Mitä on kestävä kehitys. Luettavissa: <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>. Luettu: 4.4.202